

МЕДИЧНА КАДЕМІЯ

№ 7 (600)

ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ
16 квітня 2024 року

..... ПРИГОТУВАННЯ ДО ЮВІЛЕЮ

СТУДЕНТ РОКУ

РЕКТОР ТНМУ, ПРОФЕСОР МИХАЙЛО КОРДА: «ІВАН ГОРБАЧЕВСЬКИЙ ДЛЯ НАШОГО УНІВЕРСИТЕТУ – САКРАЛЬНА Й ЗНАКОВА ФІГУРА»

ДО 170-РІЧЧЯ
ВІД ДНЯ
НАРОДЖЕННЯ
ІВАНА
ГОРБАЧЕВСЬКОГО

15 травня виповнюється 170 років з дня народження нашого славетного краянину, видатного вченого, громадсько-політичного та освітнього діяча Івана Яковича Горбачевського, ім'я якого Тернопільський національний медичний університет носить з 1992 року. Як відзначатимемо цей ювілей у нашому виші? Що заплановано до цієї урочистої дати та що вже зроблено? Ці та інші запитання поставили ректорів ТНМУ, професору Михайлові КОРДА.

Ректор ТНМУ, професор Михайло КОРДА

– У зв'язку з тим, що триває війна, надто масштабного приготування й помпезного святкування не організуємо, – зауважує ректор Тернопільського національного медичного університету ім. Івана Горбачевського, професор Михайло Корда. – Та оскільки Іван Горбачевський – сакральна й знакова фігура для нас, наш університет носить його ім'я, ми шануємо його та цінуємо все, що Горбачевський зробив для України, як звеличив і прославив Україну за кордоном, то, звичайно, ювілей відзначатимемо.

– Уже двадцять років у Зарубинцях, рідному селі вченого, діє чудовий музей-садиба академіка, створений 2004-ого року з ініціативи та силами викладачів нашого університету.

– Зараз там саме завершуємо цілий комплекс заходів. Зокрема, оновили експозицію музею. Власними силами, без великих затрат зробили ремонт й у самому приміщенні, облаштували також територію довкола нього: вирізуали старі кущі, посадили туї, липи, ялинки, дубки, самшит, козацький ялівець, різні квіти, вистелили доріжки, зробили нові хвіртки. Словом, оновили музей-садибу та подбали про благоустрій довкола. Плануємо саме там, у музеї, в день ювілею Івана Горбачевського організувати виїзне засідання вченої ради або ж виїзд активу університету.

До слова, на трасі Тернопіль-Київ, де є поворот з неї на Зарубинці, ми з обох боків розмістили дорожній знак «Музей-садиба Івана Горбачевського». Тернопільський національний медичний уні-

верситет». Тепер кожен, хто їде цим шляхом, буде бачити його. Хтось бодай відзначить собі в думках, що є такий музей. Хтось, можливо, зацікавиться, хто ж такий Іван Горбачевський, знайде в Google, прочитає й уже щось буде знати про нього. А хтось, сподіваюся, завдяки цим вказівникам завітає-таки у музей та ближче ознайомиться з життям і діяльністю нашого видатного вченого.

– Які заходи, приурочені ювілею, ще відбуватимуться?

– Університет видає книжку про Івана Горбачевського. Звичайно, це не буде збірник спогадів, адже очевидців уже немає. У книзі буде зібрана інформація від людей, які тим чи іншим чином причетні до його імені. Зокрема, оскільки Іван Горбачевський працював у Карловому університеті, був професором кафедри лікарської хімії впродовж 35 років, деканом медичного факультету, а у 1902-1903 роках – ректором, у книжці про вклад Івана Яковича в цей університет, до слова, перший у Центральній Європі та найстаріший у Чехії, розкаже Томаш Зіма, колишній ректор Карлового університету. Приєднається до нього з розлогим інтерв'ю й професор Станіслав Штіпек.

(Продовження на стор. 2)

Ольга ТАТАРИН, студентка першого курсу медичного факультету.

Стор. 9

У НОМЕРІ

Стор. 3

ЦЕНТР МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ТНМУ ДОПОМОЖЕ ДОЛАТИ СТИГМУ ПСИХІАТРІЇ

У Тернопільському національному медичному університеті ім. Івана Горбачевського відкрили Центр ментального здоров'я. Звернутися сюди та безкоштовно отримати психологічну консультацію й допомогу може за потреби кожен студент і працівник нашого вишу, військовослужбовці, їхні родини та внутрішньо переміщені особи.

У Тернопільському національному медичному університеті ім. Івана Горбачевського відкрили Центр ментального здоров'я. Звернутися сюди та безкоштовно отримати психологічну консультацію й допомогу може за потреби кожен студент і працівник нашого вишу, військовослужбовці, їхні родини та внутрішньо переміщені особи.

Стор. 6-7

ПРОФЕСОР МИКОЛА КАШУБА: «ЖИТТЯ – ЦЕ ЗАХОПЛИВА ПОДОРОЖ ДОВЖИНОЮ У МИТЬ»

75-ліття зустріч вченої у галузі профілактичної медицини, педагог, письменник, член національних спілок журналістів і письменників, завідувач кафедри загальної гігієни та екології ТНМУ Микола Кашуба. За свій вік йому вдалося досягнути чималих професійних і творчих висот. Микола Олексійович – автор і співавтор низки монографій, підручників, посібників, наукових праць.

75-ліття зустріч вченої у галузі профілактичної медицини, педагог, письменник, член національних спілок журналістів і письменників, завідувач кафедри загальної гігієни та екології ТНМУ Микола Кашуба. За свій вік йому вдалося досягнути чималих професійних і творчих висот. Микола Олексійович – автор і співавтор низки монографій, підручників, посібників, наукових праць.

РЕКТОР ТНМУ, ПРОФЕСОР МИХАЙЛО КОРДА: «ІВАН ГОРБАЧЕВСЬКИЙ ДЛЯ НАШОГО УНІВЕРСИТЕТУ – САКРАЛЬНА Й ЗНАКОВА ФІГУРА»

(Закінчення. Поч. на стор. 1)

Розмовляли також з Олександром Боднарчуком, адміністратором церкви Воскресіння Христового у Збаражі, який поділився своїми міркуваннями, що знайдуть висвітлення на сторінках книжки. І не випадково, адже, як відомо, свого часу батько Івана Горбачевського – о. Яків був парохом цієї греко-католицької парафії.

Безумовно, багатий інформаційний внесок у книгу очікуємо й від науковців нашого університету, які продовжують досліджувати спадщину Івана Горба-

чешького національного медичного університету ім. Івана Горбачевського. Крім того, його портрет прикрашатиме спеціальну галерею, розміщену на четвертому поверсі адміністративного корпусу. Щороку обиратимемо одного заслуженого професора університету.

– 20 років тому, з нагоди 150-річчя Івана Горбачевського, випустили поштову марку, приурочену цій даті.

– 3 ініціативи нашого університету Укрпошта й цьогоріч видаватиме марку та конверт, присвячені 170-річчю Івана Горбачевського. Ми звернулися з проханням розробити макети марки та конверта саме до певної дати, висловили побажання дизайнерам, якими хотіли б їх бачити. Сподіваємося, Укрпошта не підведе, й ми зможемо провести урочисте спецпогашення саме 15 травня – у день народження Івана Горбачевського, принагідно нагадавши університетській спільноті про величезний внесок цього славетного українця у світову науку та освіту.

Премію за кращі наукові роботи імені Івана Горбачевського кілька років тому ми запровадили також для наших дорослих науковців. Її лавреатів визначаємо у трьох номінаціях: за кращу наукову роботу в галузі теоретичної медицини, в галузі клінічної медицини та в гуманітарній галузі.

– Є ще одна дуже важка нагорода, започаткована в ТНМУ саме цьогоріч – медаль Івана Горбачевського.

– Так, цього року у зв'язку із 170-річчям Івана Горбачевського ми започаткували нову нагороду – «Заслужений професор університету-лауреат медалі Івана Горбачевського».

Розробили та одностайно затвердили на вчненій раді положення, згідно з яким щороку вчена рада обиратиме одного найбільш заслуженого професора в університеті, який отримає цю нагороду та носитиме почесне звання «Заслужений професор університету-лауреат медалі Івана Горбачевського». Цього року таке голосування вже відбулося. Яка його процедура? Кафедри висувають своїх представників на отримання нагороди, після чого на засіданні вченої ради шляхом, наголошую, закритого голосування обираємо переможця. Цього року зпоміж усіх кандидатів вчена рада більшістю голосів, а саме – 25, проголосувала за академіка Михайла Андрейчина. Отож у нас вже є перший заслужений професор університету та лав-

Проректор ТНМУ, професор Степан ЗАПОРОЖАН зачиняє нову хвіртку обійстя Горбачевських у с. Зарубинці, а тепер музею-садиби академіка Івана Горбачевського

реат медалі Івана Горбачевського – академік Михайло Антонович Андрейчин. На урочистому засіданні вченої ради ми незабаром вручимо йому пам'ятну медаль. Вона, до слова, дуже гарна та вишукана.

– Хто працював над дизайном медалі?

– Медаль розробляли фахівці Української академії друкарства у Львові. Лавреату цієї медалі, відповідно до рішення вченої ради, встановлюється надбавка до зарплатні 15%, як це, скажімо, діє для заслужених діячів науки і техніки, заслужених лікарів України та ін. Тож таку надбавку отримуватиме й заслужений професор Тернопі-

– Він біохімік – і я теж біохімік (усміхається). Це те, що професійно мене поєднує з Іваном Яковичем. Що ж до загальнолюдських якостей, то Іван Горбачевський дуже близький мені своєю пасіонарністю та посвяченістю і науці, і власній справі, і Україні.

**Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА
Світлини
Миколи ВІЛЬШАНЕНКА**

Начальник господарської частини ТНМУ Сергій МОРОЗ і слюсар Іван ОЛЕШНИЙ під час ремонтних робіт музею-садиби академіка Івана Горбачевського у с. Зарубинці

чешького. Зокрема, увійде у книгу стаття про роль Івана Горбачевського у створенні Наукового товариства імені Шевченка і, відповідно, вплив НТШ на його життя. Словом, у книгу зберемо й нові факти про Івана Горбачевського, документи, світліни. Гадаю, цим виданням ми гідно вшануємо пам'ять нашого славетного землянина, який на-

лежить до когорти найвидатніших учених світу кінця XIX-гопершої половини XX-го століття.

На честь Івана Горбачевського 8-10 квітня відбувся XXVIII конгрес студентів і молодих учених «Майбутнє за наукою». Під його іменем у червні відбуватиметься й наша постійна щорічна загальноуніверситетська наукова конференція «Здобутки клінічної експериментальної медицини», в рамках якої велика пленарна доповідь буде присвячена цьому всесвітньовідомому хіміку, біохіміку, гігієністу й епідеміологу, кандидатів на

Нобелівську премію з фізіології та медицини 1911 року, автору понад сорока ґрунтовних наукових праць, переважно у галузі біохімії.

Уже кілька років поспіль відзначаємо кращих студентів ТНМУ в шести номінаціях, одна з яких – за наукові досягнення – носить ім'я Івана Горбачевського.

ОГОЛОШЕННЯ

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ОГОЛОШУЄ КОНКУРС НА ЗАМІЩЕННЯ ПОСАД:

НА МЕДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ:

– завідувача кафедри гістології та ембріології – 1 посада.

Вимоги до претендентів: повинен мати науковий ступінь кандидата наук (доктора філософії) чи доктора наук та/або вчене звання

доцента чи професора відповідно до профілю кафедри; стаж науково-педагогічної роботи не менше 5 (п'яти) років;

– доцента закладу вищої освіти кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією – 1 посада;

– доцента закладу вищої освіти кафедри терапії та сімейної медицини – 1 посада.

Вимоги до претендентів: повинен мати науковий ступінь кандидата наук (доктора філософії) чи доктора наук або вчене звання доцента чи старшого дослідника (старшого наукового співробітника); стаж науково-педагогічної роботи не менше 4 (чотирьох) років; кваліфікаційну лікарську категорію за спеціальністю, що відповідає профілю клініки.

– асистента кафедри терапії та сімейної медицини – 1 посада;

– асистента кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними та венеричними хворобами – 1 посада.

Вимоги до претендентів: повинен мати повну вищу освіту відповідно напрямку підготовки: магістр або спеціаліст, науковий ступінь кандидата наук (доктора філософії) чи доктора наук; стаж науково-педагогічної роботи не вимагається; кваліфікаційну лікарську категорію або сертифікат лікаря-спеціаліста за спеціальністю, що відповідає профілю клініки.

НА ФАКУЛЬТЕТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ:

– доцента закладу вищої освіти

кафедри терапії та сімейної медицини – 1 посада.

Вимоги до претендентів: повинен мати науковий ступінь кандидата наук (доктора філософії) чи доктора наук або вчене звання доцента чи старшого дослідника (старшого наукового співробітника);

стаж науково-педагогічної роботи не менше 4 (чотирьох) років; кваліфікаційну лікарську категорію за спеціальністю, що відповідає профілю клініки.

– асистент кафедри педіатрії факультету післядипломної освіти – 1 посада.

Вимоги до претендентів: повинен мати повну вищу освіту відповідно напрямку підготовки: магістр або спеціаліст, науковий

ступінь кандидата наук (доктора філософії) чи доктора наук;

стаж науково-педагогічної роботи не вимагається;

кваліфікаційну лікарську категорію або сертифікат лікаря-спеціаліста за спеціальністю, що відповідає профілю клініки.

Термін подачі документів – один місяць з дня оголошення.

Звертатися:

46001, м. Тернопіль, майдан Волі, 1, Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України, відділ кадрів, тел. 52-14-64.

Редактор Г. ШОТ
Творчий колектив: Л. ЛУКАШУК,
М. ЮХНО-ЛУЧКА
Комп'ютерний набір і верстка:
Р. ГУМЕНЮК

Адреса редакції:
46001,
м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
тел. 52-80-09; 43-49-56
E-mail hazeta.univer@gmail.com

Засновник:
Тернопільський
національний медичний
університет
ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України
Індекс 23292

Видавець:
Тернопільський
національний медичний
університет
ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України

За точність
викладених фактів
відповідає автор.
Редакція не завжди
поділяє позицію
авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво
ТР № 493-93ПР від 24.11.2010,
видане головним
управлінням юстиції у
Тернопільській області

Газета виходить
двічі на місяць
українською мовою.
Обсяг – 2,5 друк. арк.
Наклад – 1000 прим.
Замовлення № 65

Газету набрано, зверстано,
віддруковано у Тернопільському національному медичному університеті ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України.
46001, м. Тернопіль, майдан Волі, 1.

ЦЕНТР МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ТНМУ ДОПОМОЖЕ ДОЛАТИ СТИГМУ ПСИХІАТРІЇ

У Тернопільському національному медичному університеті ім. Івана Горбачевського відкрили Центр ментального здоров'я. Звернутися сюди й безкоштовно отримати психологічну консультацію та допомогу може за потреби кожен студент і працівник нашого вишу, військовослужбовці, їхні родини та внутрішньо переміщені особи.

Як відомо, у нашій країні діє Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?», започаткована першою леді Оленою Зеленською та під патронатом Міністерства охорони здоров'я України. Основна мета цієї програми – зробити турботу про ментальне здоров'я щоденною звичкою для кожного українця.

Звертаючись до присутніх з нагоди відкриття Центру ментального здоров'я, ректор ТНМУ, професор Михайло Корда зауважив, що згідно з великим соціологічним опитуванням в одинадцяти країнах, серед яких є й Україна, люди визначають одні й ті ж причини психологічних проблем: війна, фінансова та економічна нестабільність, невпевненість у завтрашньому дні. «Зрозуміло, що зараз в Україні всі ці причини не просто є, а вони ще й значно посилені, – наголосив Михайло Корда, – адже в нас триває жорстока війна, економічну нестабільність маємо роками, а то й

Ректор ТНМУ, професор Михайло КОРДА: «Всі послуги в Центрі ментального здоров'я клієнтам надаватимуть безкоштовно»

ня, яку можна розв'язати лише зміною ставлення українців до свого ментального здоров'я».

До слова, нині багато лікарів первинної ланки медицини пройшли спеціальну програму mhGAP (mental health gap action program – Програма дій з подолання прогалин у сфері психічного здоров'я), тож можуть діагностувати ментальні проблеми у своїх клієнтів, здатні надати їм базові консультативні послуги та скерувати до вузького спеціаліста. Кластерні лікарні обласного ментального здоров'я, укладають угоди з Національною службою здоров'я України, яка їм ці послуги оплачує. Оскільки медичний університет не є лікувальним закладом, то, створюючи на своїй базі Центр ментального здоров'я, він, на жаль, не може законтрактувати цю послугу в НСЗУ. Втім, усі послуги в Центрі ментального здоров'я ТНМУ клієнтам надаватимуть безкоштовно. «Насамперед сюди можуть звернутися наші студенти, викладачі, працівники – кожен з них отримає безкоштовну психологічну допомогу в нашому центрі. Запрошуємо також внутрішньо переміщених осіб і, звичайно, військових – тих, які найбільше нині потребують нашої уваги та турботи», – зазначив ректор ТНМУ.

Працюватимуть у центрі найбільш кваліфіковані фахівці Тернопільщини в галузі психіатрії – працівники кафедри психіатрії, наркології та медичної психології ТНМУ. Є сподівання на розвиток у ньому міжнародних програм, зокрема, вже укладена угода з однією з американських компаній, що фінансуватиме роботу двох психологів-арт-терапевтів у Центрі ментального здоров'я ТНМУ.

Михайло Корда подякував усім, хто долався до створення цього центру. Насамперед проректорів з лікувальної роботи, професору Степанові Запорожану та завідувачці кафедри психіатрії, наркології та медичної психології, професорці Олені Венгер, яка очолила Центр ментального здоров'я ТНМУ.

Водночас керівниця департаменту

охорони здоров'я Тернопільської обласної військової адміністрації Ольга Ярмоленко висловила вдячність ректору ТНМУ Михайлу Корді за усвідомлення потреби відкриття такого закладу. «Власне, для університету це не є вимогою, – зауважила вона. – Але оскільки ректор розуміє виклики сьогодення, то університет зумів це зробити».

«Завдяки Тернопільському медичному університету в нашому місті додається ще одна локація, де будуть професійно, якісно та безкоштовно надавати психологічну допомогу всім, хто її потребує», – каже начальник відділу охорони здоров'я та медичного забезпечення Тернопільської міської ради Василь Даньчак, зауваживши, що у зв'язку з війною державна політика у сфері охорони здоров'я має зараз основні пріоритети – це реабілітація й ментальне здоров'я.

«Так, психічне здоров'я нині в пріоритеті нашої держави й це нас надзвичайно тішить, адже нарешті почули те, про що ми, психіатри та психологи, твердимо вже тривалий час, ще з 2014 року, з початку війни в Україні, – мовить керівниця Центру ментального здоров'я ТНМУ, завідувачка кафедри психіатрії, наркології і медичної психології, професорка Олена Венгер. – Зараз надзвичайно важливо бути в ресурсі, адже якщо ми будемо в гармонії із собою, то зможемо плідно працювати, допомагати іншим, влаштовувати своє життя та думати про майбутнє, робити власний внесок у суспільство, щоб процвітала наша Україна».

За добрим християнським звичаєм новий заклад освятив, а всіх присутніх благословив капелан ТНМУ о. Ігор Драпак. Він побажав Божої мудрості працівникам, наголосивши, що вони мають справу з найбільшою цінністю – людською душею. Зазначив також, що Центр ментального здоров'я водночас стане добрим прикладом для студентів, де вони бачитимуть, як їхні викладачі працюють, волонтерять, роблять все жертвовно – це безцінна наука, яку не можна знайти в книзі чи почути на лекції.

Олена Венгер запросила студентів, військовослужбовців і всіх, хто завітав на відкриття центру, долучитися до активностей, які проводили лікарі-інтерни. Вони

пройшли відповідне навчання, є сертифікованими спеціалістами, тож вправно демонстрували свої знання та навички. Зокрема, психіатрична-інтерн першого року навчання Віта Голуб розказала про арт-терапію – так зване лікування мистецтвом. За допомогою цього методу ми можемо виражати в мистецтві емоції, які стримували у собі. Видів арт-терапії є досить багато, серед яких і музика, і ліплення, і створення різних колажів за допомогою фотографій, і танці. Цього разу присутнім запропонували спробувати техніку малювання.

Іншій групі психіатрична-інтерн другого року навчання Анастасія Гонта продемонструвала, як можна боротися з негативними думками, тривогою та напругою за допомогою метафоричних асоціативних карт – це допоміжний інструмент у терапії, що дозволяє людям гово-

понованих активностей у Центрі ментального здоров'я присутні отримали цінні знання, які варто застосовувати і для себе, і передавати своїм близьким.

Отож у Центрі ментального здоров'я ТНМУ, що розташований за адресою вул. Торговиця, 3, клієнтам можуть запропонувати як групову терапію, так і індивідуальну консультацію у психолога, психотерапевта чи психіатра – залежно від потреби. Головне – прийти. Адже в нашому суспільстві й досі, як зауважує професорка Олена Венгер, існує стигма у сфері психічного здоров'я. Власне, тому й звертаються за психологічною допомогою лише тих 6%, хоча потрібна вона у теперішній час майже всім. Розвінчання міфів психіатрії працівники кафедри психіатрії, наркології і медичної психології приділяють велику увагу: виступають

(Зліва направо) директорка департаменту охорони здоров'я Тернопільської ОВА Ольга ЯРМОЛЕНКО, начальник відділу охорони здоров'я та медичного забезпечення Тернопільської міської ради Василь ДАНЬЧАК і капелан о. Ігор ДРАПАК

риту про власні проблеми, фіксуючись на зображенні. Завдяки цим картинкам також можна знайти підказку шляху виходу з тієї чи іншої ситуації або ж змінити вектор наших думок.

З поведінковими техніками допомоги та техніками дихання ознайомлював Роман Шевчук, психіатр-інтерн другого року навчання. Велика перевага цих технік у тому, що вони мобільні, їх можна застосовувати будь-де: вдома, в укрітті, на вулиці, в машині, тобто в будь-який момент людина, якщо зіштовхнеться з підвищеною тривогою або й навіть панічною атакою, зможе виконати цю техніку та покращити свій стан. Після запро-

на телеканалах і перед аудиторією у різних закладах, публікують статті в медіапросторі та соцмережах, випускають спеціальні відеоролики. «Найважливіше – донести до людей: зізнатися собі в тому, що потребуєш допомоги у покращенні ментального здоров'я – це не слабкість, а сила, – наголошує професорка Олена Венгер. – Сила, що дозволяє зрозуміти це, прийти до фахівця, діагностувати та вилікувати. Треба бути сильним подолати свої симптоми, захворювання та використати це для власного зростання».

Саме за допомогою Центру ментального здоров'я фахівці нашого університету також хочуть долати стигму психіатрії серед українців, демонструючи, що психіатрія відкрита для людей, вона допомагає повернути ментальний стан, в якому можна активно, впевнено й легко жити та працювати, насолоджуватися життям навіть у складних ситуаціях.

Зазначимо, що заняття та консультації відбуватимуться з понеділка до п'ятниці з 15.30 до 18.30. Вихідні – у суботу та неділю. За детальною інформацією звертатися за телефоном: 097 77 43 552. Центр ментального здоров'я розташований за адресою: м. Тернопіль, вулиця Торговиця, 3.

**Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА
Світлини Яніни ЧАЙКІВСЬКОЇ**

Завідувачка кафедри психіатрії, наркології та медичної психології, професорка, керівниця Центру ментального здоров'я ТНМУ Олена ВЕНГЕР зауважує, що в нашому суспільстві й досі існує стигма у сфері психічного здоров'я

десятиліттями, відтак – кожен з нас не певен, що на нього чекає завтра. Тому й, як свідчать соціологічні опитування, які оприлюднило торік Міністерство охорони здоров'я, понад 90% українців мають хоча б один з симптомів тривожних розладів, а 40-50% потребують психологічної підтримки різної інтенсивності. До того ж 66% українців не знають, куди вони могли б звернутися за допомогою в разі необхідності, а насправді за допомогою звертається лише 6% громадян. Це глобальна проблема сьогоден-

Під час арт-терапії присутнім запропонували спробувати техніку малювання

ВОЛОДИМИР ШКРОБОТ: «ЖИТТЯ РАХУЄ НЕ КРОКИ, ЯКІ ТИ ЗРОБИВ, А СЛІДИ, ЯКІ ЗАЛИШИШ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА»

Майже 22 роки тому керівником Тернопільської обласної клінічної психоневрологічної лікарні призначили Володимира Шкробота – хірурга за фахом і менеджера за покликанням. Під його керівництвом нічим не примітна лікарня з «периферії» стає найтоповішим медичним закладом України, в якому сучасні технології та високопрофесійні фахівці служать відновленню здоров'я мешканців Тернопілля.

– Володимире Васильовичу, побувала у лікарні на концерті, приуроченому 210-річчю від дня народження Тараса Шевченка. Емоції переповнюють, але дуже здивувалася, коли дізналася, що ви – нащадок самого Шевченка.

– З цього ніколи не робив таємниці, але й не дуже хизувався. Я правнучатий племінник по старшій сестрі Тараса Григоровича Катерині, яка 1823 року вийшла заміж за Антона Красицького. Саме у Красицьких Катерина виховувала малого Тараса. А згодом правнук Антона – Дмитро Красицький одружився на Галині – рідній сестрі моєї мами. Власне, сам Дмитро Красицький є знаною постаттю – він був фактично його істориком, бібліографом, досліджував рукописи та гравюри Тараса Шевченка. На мому робочому столі – книги про Кобзаря, подаровані нашій сім'ї дядьком Дмитром, з автографом автора та побажаннями, я перевіз нещодавно їх з батьківської бібліотеки. До слова, останню з них він подарував мені під час відвідин його помешкання в Києві, коли я тільки-но одружився. Взагалі ж Шевченко зі мною з дитинства, він не лише блискучий поет, письменник, геніальний художник, портретист, наш батько, але й Пророк, який випереджав свій час і практично в усіх його творах можна знайти відповіді на всі питання сьогодення. Минуло вже двісті років, але, як бачимо, нічого з тих часів не змінилося у відносинах з нашим найближчим «сусідом», від якого застерігав Тарас.

– Що за історія зі стогривневою купюрою, до якої ви, кажуть, теж причетні?

– Про це мало хто знає, але була така історія. Якимось до Тернополя 2002 року завітав тоді ще Голова Національного банку України Сергій Леонідович Тігіпко з офіційним візитом.

Була й неформальна зустріч у вузькому колі тернопільських громадських діячів, підприємців.

Мав запрошення на цей світський раут і я. Пам'ятаю, що модератором цієї зустрічі став Юрій Желіховський, який очолював благодійний фонд імені Данила Галицького. До слова, саме ця організація посприяла появі у нашому місті пам'ятника королю Данилу. Набравшись сміливості, в найбільш сприятливий момент, я звернувся до Голови Національного банку: «Скажіть, шановний Сергію Леонідовичу, чи не соромно, що на стогривневій банкноті зображено нашого генія у такому приниженому вигляді?». «Що ви маєте на увазі?» – здивувався Тігіпко. «Те, що поет, художник, наш вчитель й Пророк зображений наче дід чи дядько, в кожусі, очі – приречено сумні від безнадії. І це такий вигляд має геній українського народу?! Це ж була високоосвічена людина, справжній денді й фронт, в якого закохувалися відомі красуні та навіть княгиня Репніна».

За столом запанувало напружене мовчання. Юрій Желіховський раптово підхопив суть порушеного питання (вони з Тігіпком, як з'ясувалося близькі друзі) й продовжив: «А й справді, якимось непринятно та образливо дивитися на цю зухвалу, нищівну пропаганду, яка зображає молодого ще людину (Шевченко прожив лише 47 років), академіка академії мистецтв, як старого діда». Минуло декілька місяців і Національний банк почав вилучати стару купюру, натомість з'явилася нова банкнота номіналом 100 гривень з молодим і вродливим Тарасом, який любий кожному українцю.

– Знаю, що у вас чудові стосунки зі ще одним генієм, але вже сучасності – художником Іваном Марчуком?

– Наша дружба розпочалася на одному з вернісажів, де я, власне, й познайомився з видатним художником, і триває не одне десятиліття. Він був у нас майже три місяці тому, то вже традиція приїздити двічі на рік. У часи повномасштабного вторгнення це не так просто, бо наразі Іван Степанович мешкає у Відні. Австрійський уряд надав йому помешкання в центрі столиці, майстерню, фінансове утримання, медичне забезпечення. Але він, як і раніше, приїздить до нас, проходить обстеження, курс лікування, реабілітацію.

– Узагалі ж пан Марчук у великому захопленні від лікарні й не приховує цього. Лише не знає, коли ж ви нарешті заспокоїтеся, бо, каже, що ентузіазм ваш аж «зашкалює»...

– Я пригадую цю розмову та що я йому на те відповів. Сказав: тоді, Івасю, (саме так він просить до нього звертатися), коли ти зупинишся, бо в такому поважному віці все ще продовжуєш малювати (усміхається, прим. авт.)

Перша леді України Олена ЗЕЛЕНСЬКА, завідувачка кафедри неврології ТНМУ, професорка Світлана ШКРОБОТ, керівник Тернопільської обласної клінічної психоневрологічної лікарні Володимир ШКРОБОТ

– Володимире Васильовичу, відомо, що медичний заклад, який ви очолюєте, отримав статус надкластерного. Це свідчить про високу якість надання мед-дослуг?

– Статус надкластерного – це своєрідний рівень визнання, який означає, що це лікарня дещо вищого штибу, але водночас маємо й забезпечити цей найвищий рівень надання мед-дослуги. Йдеться про насичення високотехнологічною апаратурою, професійні кадри, які проходять стажування в найкращих клініках України та світу. Буквально торішнього вересня на саміті перших леді та джентльменів ми підписали меморандум про співпрацю, а через два місяці делегація наших

фахівців пройшла стажування на базах клініки Святої Анни в Парижі. До слова, це одна з провідних клінік, яка має філії в 170 медичних закладах Франції. Для того, аби краще уявити масштаби цієї лікарні, скажу, що лише на цей рік бюджет медустанови становить 600 млн. євро.

– Як вдалося підписати меморандум з таким потужним медичним закладом Європи?

– Вони самі нам запропонували співпрацю. Наші реабілітологи, неврологи, психіатри вже пройшли стажування в клініці Святої Анни у грудні 2023 року. Нам дуже імпонує те, що ця клініка багатопрофільна з розмаїтими напрямками – неврологічним, психіатричним, нейрохірургічним, тобто те, що нас особливо цікавить. На початку квітня запланували зустріч уже на наших базах, але французькі партнери перенесли, бо облаштовують нове відділення, отож, сподіваюся, що зустрінемося у травні.

У Франції наші фахівці побачили цілком нову модель розвитку психіатричної служби. Про це говорила нещодавно й директорка з координації органів центральної та виконавчої влади Координаційного центру з психічного здоров'я Кабінету Міністрів України Ірина Микичак. Нещодавно вона побувала в Італії та запропонувала нам розвивати італійську модель, яка дуже співзвучна французькій. Те, що побачили наші фахівці, дуже добре, але сподіваємося, що нас відвідає головний психіатр Франції й уже на місці поділиться їх досвідом. Ми ж наразі використовуємо швейцарську модель, але, як мовиться, досконалості немає меж, тому з радістю апробуємо ще й франко-італійський варіант, що ще більше, сподіваюся, поліпшить надання психіатричної допомоги.

– Але, крім психіатричної, в лікарні створена потужна неврологічна служба із суперсучасним інсультним блоком, так званим STROKE CENTER, де надають високоспеціалізовану допомогу. Очевидно, часу на це пішло чимало?

– Зрозуміло, що це справа не одного дня, але потрібно було наважитися на перший крок, і ми його зробили вісімнадцять років тому, коли відкрили перше в Україні інсультне відділення. Оформили не-

обхідну документацію – про статус, діяльність та інші «атрибути» медичного підрозділу й розпочали роботу. Не минуло й півроку, як до нас завітала комісія з профільного міністерства. Побачили, сподобалося й взявши за основу наші документи – положення про створення центру та інші, видали згодом наказ по міністерству, який зобов'язував в кожній області створити інсультний центр. Так ми у цій справі стали першопрохідцями. А далі розпочалася копітка робота, з року в рік нарощували потужності, масштабували роботу та створили сучасний високоспеціалізований STROKE CENTER, який відповідає тим стандартам, що діють у США та Європі.

– Якщо на створення інсультного центру пішло кілька надцять років наполегливої праці, то нейрохірургічний підрозділ з'явився практично за рік?

– Навіть й року немає. Він і справді доволі «юний», але вже є перші досягнення, наші нейрохірурги мають неабиякий авторитет серед колег, тернопільської медичної спільноти.

– Нещодавно мала нагоду переконатися, побувавши в цьому мегасучасному відділенні. Зустріла там військового та жінку аж із Херсона.

– Географія наших пацієнтів дуже розширилася, бо ідуть, як мовиться, «на ім'я». А їх в нашій клініці, повірте, чимало – відомі в країні нейрохірурги Олексій Леонтьєв, Ігор Скоропад, Олександр Журавльов, Вячеслав Дмитрук, інтервенційні хірурги Богдан Фещенко, Вадим Гаджальський. Але я розміркую інколи ось про що: люди, які не бачили на власні очі наших можливостей, можуть подумати: хіба реально за рік створити з «нуля» нове відділення та ще й виконувати високотехнологічні нейрохірургічні втручання? Не всі хочуть вірити, але я завжди оперую фактами, бо це річ беззаперечна. Ось погляньмо – для проведення складних нейрохірургічних втручань наших нейрохірургів запрошують до Чернівців, Івано-Франківська, Хмельницького, на Львівщину, в місто Стрий, де наразі створена приватна нейрохірургічна клініка родини Курільців. Телефонуйте нещодавно провідний полтавський нейрохірург, головний експерт МОЗ України за напрямом «нейрохірургія» Михайло Дмитрович Тончев: «Прийміть, будь ласка, на стажування нашого спеціаліста, щоб краще опанував ангіографічні ендovasкулярні втручання».

(Продовження на стор. 5)

ВОЛОДИМИР ШКРОБОТ: «ЖИТТЯ РАХУЄ НЕ КРОКИ, ЯКІ ТИ ЗРОБИВ, А СЛІДИ, ЯКІ ЗАЛИШИШ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА»

(Закінчення. Поч. на стор. 4)
Але і це ще не все – днями маємо узгодити час, аби наш завідувач нейрохірургічного відділення Олексій Леонтьєв зміг поїхати до Полтави та провести вже там майстер-клас щодо хірургічних втручань на хребті зі встановлення стабілізаційних конструкцій у складних випадках. Донедавна ж наші інтервенційні хірурги в них навчалися, я навіть жартував: доки не опануєте цю науку, додому з Полтави не повертайтеся. Знаєте, удосконалення – процес нескінчений, тобто без меж, особливо в нейрохірургії, коли з'являються нові технології, матеріали, тому й ми вчимося, й у нас вчаться, здобуємо новий досвід. У травні запланована зустріч з професором Володимиром Івановичем Смоланкою, який очолює Асоціацію нейрохірургів України, це вчений європейського рівня, якого запрошують провідні університети Євросоюзу читати лекції, також він проводить й показові нейрохірургічні втручання в клініках Європи та України. В нашій лікарні він також проведе кілька показових операцій для нейрохірургів бажаючих запозичити досвід. Отож вікно можливостей у нашому закладі завжди відчинене та зупиняться на досягненнях ми не збираємося. Наразі відкрили ще одну сторінку активностей, підписавши меморандум з однією з найкращих клінік Європи – німецькою лікарнею «Шаріте» в Берліні.

– В Україні наразі функціонують шість мультидисциплінарних центрів досконалості, де надають реабілітаційні послуги військовим і цивільним, постраждалими від війни. І один з них – у психоневрологічній лікарні.

– Не «один з них», а еталонний (усміхається). Торік МОЗ проводило рейтингове визначення кращих лікарень, в яких створені сучасні реабілітаційні відділення. Відтак найкращі шість відділень в Україні отримали статус реабілітаційних центрів Досконалості, а ми ще й здобули статус «еталон». Очільник МОЗ України Віктор Ляшко й представники всіх п'яти закладів на базі нашої лікарні як еталону, підписали меморандум про співпрацю. Це означає, що саме в нас будуть проводити навчання вже цих «досконалих». Ми стали тренерським майданчиком і коучами для фахівців з цих лікарень. Днями у нашому тренінговому центрі проходили вишколи колеги з Івано-Франківська, Дніпра, а вчора я мав розмову з генеральним директором Київського «Охматдиту», який попросив дозволу відвідати з делегацією

нашу лікарню, щоб запозичити досвід.

– Наскільки ефективною є співпраця медичного закладу з ТНМУ?

– Стосунки з нашими головними партнерами – науковцями кафедри неврології та психіатрії, фізичної реабілітації, а також курсу нейрохірургії, тісні та конструктивні. Плідна співпраця спеціалістів лікарні та професорсько-викладацького складу університету впродовж останніх років вилилася у власну наукову школу, яка дає нині щедрі набути. Ми є базою для чотирьох кафедр університету й усі працівники кафедр працевлаштовані в лікарні на чверть окладу. Такого ви не зустрінете в жодній області України. Дуже обмежили в державі можливості для високопрофесійних фахових спеціалістів, а

ною апаратурою, від якої подвійна вигода – вони студентів навчають, а ми пацієнтів лікуємо. Дуже наситив ТНМУ останнім часом новітнім обладнанням кафедру фізичної терапії та ерготерапії. Студенти освоюють нові навички, а наші пацієнти, зокрема й захисники, мають можливість пройти сучасні реабілітаційні процедури. Зміцнення матеріальних спроможностей веде до підвищення якості надання медичної допомоги – все просто. Ця законність яскраво відстежується на взаємоспівробітництві всіх кафедр і відділень, але особливо нейрореабілітаційного, яке зараз з упевненістю можна назвати справжнім флагманом надання реабілітаційних послуг на теренах України. Саме цей наш підрозділ, як я вже розповідав,

ляса з військовослужбовцями, які проходять реабілітацію, та висловила своє захоплення: «Кращої клініки й у столиці не знайдеш. А от «психо» в назві закладу трохи стигматизує, може змінити назву?». На що я, жартуючи, відповів: «Навіщо, пацієнти й так кажуть, що їдуть до Шкробота».

– Як вдалося досягнути цього рівня?

– З допомогою багатьох людей, бо в цій справі один в полі не воїн. А взагалі це цілий комплекс всіляких заходів, застосування таких сучасних інструментів, як ефективний менеджмент, розрахунок маркетингових ходів. Головне – правильно визначити орієнтири. Візьмімо ситуацію, яка склалася з університетськими клінічними кафедрами. Коли комунальні заклади охорони здоров'я вирішили економити кожен копійку та випровадили їх просто за двері, то ми, навпаки, ще більше скооперувалися та зміцнили позиції. Наразі маємо гарні результати.

Нині всі також дивуються нашим «зв'язкам» у міністерстві, бо лише за останніх півтора року Віктор Ляшко побував у лікарні чотири рази. Але ж мало хто знає, як я домагався, щоб дали нам ангіограф. Що? В якусь там психоневрологічну лікарню дати такий дороговартісний апарат? Не раціонально! І ось тут вже допомогли керівники області, наполягли, аби саме ми отримали апарат. А через рік, коли Віктор Кирилович приїхав і побачив, як ми просунулися, то вже сам запропонував операційний мікроскоп. Ми використали цей ресурс. Далі настала черга комп'ютерного томографа, на якому наші країни зараз проходять безкоштовні обстеження. Загалом залучаємо кошти з різних джерел. Використовуємо різноманітні засоби для приваблення фінансів. Опрацьовуємо завжди кілька варіантів, я називаю це мозаїкою ідей, які вже потім легко скласти в один пазл.

– Що сьогодні є вашою точкою опори?

– Усвідомлення того, що Україна – понад усе. Ми лише гості на цій землі, в цій країні. Життя рахує не кроки, які ти зробив, а сліди, які залишиш, і те, що здобув для рідної установи, родини, суспільства. Я цілком усвідомлюю, що життя колись та й завершується, але що ми залишимо по собі? Тому коли я кажу: «Україна – понад усе», то маю на увазі, що ми вистоїмо, Україна була і буде. Лише кожен має себе запитати: а що я зробив для того, аби вона розвивалася, стверджувалася та зайняла те місце у світі, яке заслужила за багато століть.

Лариса ЛУКАЩУК

(Зліва направо) Голова спостережної ради товариства «Бучач-агрохлібпром» Петро ГАДЗ дарує Володимирові ШКРОБОТУ для господарських потреб обласної клінічної психоневрологічної лікарні трактор

від цього страждає вся медицина. Нашу наукову еліту фактично позбавили можливості зреалізувати свої напрацювання та якісно, на сучасному рівні допомагати пацієнтам. Чому професори та доценти опинилися «за бортом» лікувального процесу, питання й досі відкрите. Звісно, ми намагаємося вирішити його власними зусиллями, але такі питання мають бути офіційно врегульованими. Про це відомо міністру профільного міністерства, він схвалив наші дії та зазначив, що питання «узаконення» діяльності кафедр на клінічних базах та їх взаємостосунків з медичними закладами потребує вирішення. Але цікаво – коли? Відверто мовлячи, я не уявляю, як інші медичні заклади обходяться зараз без професорів, доцентів, бо, наприклад, наукові розробки науковців ТНМУ нам дуже допомагають у практичній роботі. А є ще написання протоколів, спільні консиліуми, консультування та обстеження пацієнтів. Кафедри університету наповнюються сучас-

визнаний Центром досконалості для підготовки нейрореабілітологів з усієї України. Крім того, його фахівці зараз активно співпрацюють з проектом Momentum Wheels for Humanity, який фінансує Американська фундація USAID. Американці безкоштовно нам постачають приладдя для асистивних технологій. Ми працевлаштували майже десять фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, випускників ТНМУ, які успішно працюють з нашими пацієнтами.

– Нещодавно у закладі, який ви очолюєте, побувала Олена Зеленська. Поділіться враженнями від перебування першої леді України.

– Звісно, дуже хвилювалися, не буду утаювати, готувалися до її приїзду, бо це, напевне, вперше в історії такий візит до психоневрологічної клініки, яка далеко від центру, практично на периферії. Але пані Олені в нас дуже сподобалося. Вона побувала в багатьох відділеннях, оглянула нашу діагностичну базу, новітню апаратуру, поспілкува-

ПІДСУМКИ

ТНМУ ПОСІВ ПЕРШЕ МІСЦЕ СЕРЕД МЕДИЧНИХ ВИШІВ УКРАЇНИ У СВІТОВОМУ РЕЙТИНГУ SCIMAGO INSTITUTIONS RANKINGS

У новій редакції світового рейтингу академічних і науково-дослідних установ SCImago Institutions Rankings (SIR) 2024 року Тернопільський національний медичний університет посів перше місце серед медичних вишів України та четверте – серед 49 закладів вищої освіти нашої країни.

SCImago Institutions Rankings (SIR) є глобальним рейтингом наукових установ, який публікує з 2009 року дослідницька група SCImago, до складу якої входить низка університетів і дослідницьких установ Іспанії.

SCImago (SIR) – наукометричний рейтинг, що базується на трьох різних наборах показників. Вони ґрунтуються на результатах досліджень, інновацій та суспільному впливі, який вимірюється за допомогою активності університетів у соціальних мережах.

Складові оцінювання дослідницької діяльності:

Normalized Impact – індикатор показує цитованість організації щодо середнього світового значення. Excellence with Leadership – частка публікацій, в яких автор ЗВО є першим автором у списку авторів. Output – кількість публікацій, індексованих у Scopus. Scientific Leadership – кількість публікацій, в яких відповідний автор належить до ЗВО. Not Own Journals – кількість публікацій науковців університету не у власних журналах. Own Journals – кількість журналів, виданих установою (видавничі послуги). Excellence – індикатор визначає частку публікацій організації, які входять до топу 10% найбільш цитованих публікацій за відповідними предметними галузями. High Quality Publications – частка журналів, опублікованих у першому квартилі (top 25%) за відповідними предметними галузями. International Collaboration – частка публікацій у співавторстві із закордонними організаціями. Open Access – відсоток документів, опублікованих у журналах відкритого доступу або індексованих у базі даних Unpaywall. Scientific Talent Pool – загальна кількість різних авторів з установи в загальному обсязі публікації цього закладу протягом певного періоду часу.

Складові оцінювання інноваційних заходів:

Innovative Knowledge – кількість наукових публікацій з установи, цитованих у патентах. Technological Impact – відсоток наукових публікацій, наведених у патентах. Patents – кількість патентних заявок.

Складові оцінювання громадському впливу:

До уваги беруться згадки в Twitter, Facebook, блогах, новинах і коментарях (Reddit, Slideshare, Vimeo або YouTube); Mendeley – кількість документів, у яких більше одного читача у Mendeley (<https://www.mendeley.com>).

Inbound Links – кількість мереж (підмереж), з яких надходять вхідні посилання на вебсайт установи.

Web size – кількість сторінок, пов'язаних з URL-адресою установи відповідно до Google.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА

75-у весну зустрів нещодавно вчений у галузі профілактичної медицини, педагог, письменник, член Національної спілки журналістів України та Національної спілки письменників України, завідувач кафедри загальної гігієни та екології ТНМУ Микола Кашуба. За свій вік йому вдалося досягнути чималих професійних і творчих висот. Микола Олексійович – автор і співавтор низки монографій, підручників, посібників, наукових праць, зокрема, підручника для науковців «Біостатистика», написаного разом з ректором ТНМУ Михайлом Кордою, підручника для студентів фармацевтичних факультетів з екології, колективної монографії «Професійне здоров'я населення України», створеної разом з академіком Юрієм Кундієвим і членом-кореспондентом НАМН Антоніною Нагорною, монографії «Токсикологія аерозолів» (Кундієв Юрій, Корда Михайло, Кашуба Микола). Отримав кілька авторських свідоцтв і патентів на винаходи. В творчому доробку Миколи Кашуби – поетична збірка «В начале было слово», збірка афоризмів «Думи мої...», книги «Гортаючи життя сторінки», «Ното sapiens в различных ракурсах», «Які ми є» та інші. Запросили ювіляра до розмови у нашій «Вітальні».

«НІЩО НЕ ВСЕЛЯЄ В ЛЮДИНУ ТАК ОПТИМІЗМ, ЯК ОНУКИ»

– Микола Олексійовичу, прийміть сердечні вітання з прекрасною датою вашого життя. Підозрюю, що отримали багато чудових подарунків, а якому втішилися найбільше?

– Подарунки завжди приємні. Не буду лукавити, але в такому віці змінюються цінності, приходять нові погляди на життя, тобто багато речей сприймаєш уже крізь призму прожитих років. Найкращим дарунком є увага

Першокласник Микола КАШУБА з матір'ю (1954 р.)

твого оточення, друзів, родини, в яких наче в дзеркалі бачиш себе, свої злети й падіння, своє прожите життя. Їх благодатна енергія передається на відстані – піднімає настрій, наповнює твоє єство. На мене це діє, як еліксир. Особливо мене тішать мої внуки, їхня дитяча безпосередність, чистосердечна любов. Вони надсилають такі чудові вітальні листівки, написані власноруч, з малюнками, і це найбільша для мене радість.

Чому любов до внуків така особлива? Відповідь на це питання, мабуть, не лежить у науковій площині. Але маю на те відповідь, яка є глибоко в душі: ніщо не вселяє в людину так оптимізм, як внуки – й жити хочеться, й помирати не страшно.

Завдяки онукам ми впадаємо, в доброму сенсі цього слова, в дитинство, втім, «дякуючи» панам Альцгеймеру та Паркінсону без них це теж може статися.

– Самі що собі б побажали?

– Побажанням не властиво самим збуватися. Треба для цього щось робити. Найважливіше, найприродніше, хоч і не завжди для всіх зрозуміле, бажання людини, бути для інших потрібним. Особливо це стає зрозумілим з віком, коли маєш що й маєш кому запропонувати. Тому суть моїх побажань – творити щось нове, потрібне іншим. Творчість, на мій погляд, це те, що робить людину непересічною особистістю. Творчість – це природний наркотик, вживання якого не лише не забороняється, але й варте заохочення.

Як фахівець профілактичної медицини маю на меті систематизувати новітні знання про те, як довше зберегти здоров'я, продовжити тривалість життя. Висвітлити реальні чинники впливу, про які раніше ми й не здогадувалися, і на основі цього розширити гігієнічні уявлення, що існують про здоровий спосіб життя. Переконаний, що нині ця тема як ніколи актуальна. Це важливий момент в аналізі масових процесів, які зараз мають місце у суспільстві. Все це маю намір висвітлити в монографії, яку сподіваюся протягом року завершити.

– У вас за спиною є значний життєвий шлях і досвід. Що, на ваш погляд, є життя, в чому його сенс?

– Дозволю собі відповісти жартом на цю тему. Тим більше, що в кожному жарті є доля правди. Життя – це виснажливий марафон, але найгірше в ньому те, що він швидко закінчується.

Життя досить потворна річ, але при цьому воно не втрачає привабливості. Немає у світі більш гіркої насолоди, ніж життя. Щодо сенсу життя, зауважу, що, очевидно, розуміння його сенсу – небезпечна річ, якщо нам не дано його досягнути. Однак це не позбавляє людину жаги до життя. На жаль, людина влаштована таким чином, що скільки б Господь не дав людині життів, їй усе одно не вистачить одного, щоб прожити його на біло.

Професор Микола КАШУБА:

– Зі своїми студентами ви часто про це спілкуєтесь?

– Насамперед я намагаюся бути відвертим і не розмовляти з ними менторським тоном, бо вони вже сформовані особистості. Скажу відверто, це не просто, бо це той вік, коли вони ще бачать світ здебільшого у двох кольорах – чорному та білому. І я бачу своє завдання показати їм світ у всіх його барвах – веселих, гарних і часом небезпечних. Я завжди намагаюся бачити в кожному з них не «здобувача освіти», а насамперед – людину. Для мене важливо в роботі зі студентами побачити інтерес, вогник в їхніх очах. Тоді мені й самому цікаво і зворотній зв'язок є. Взагалі ж я вважаю, що студент – це таке своєрідне дзеркало, в якому ти бачиш себе. Але я ж не хочу бачити своє віддзеркалення фальшивим, чи не дуже гарним, тому й стараюся.

– Судячи з відгуків студентів, у вас це виходить...

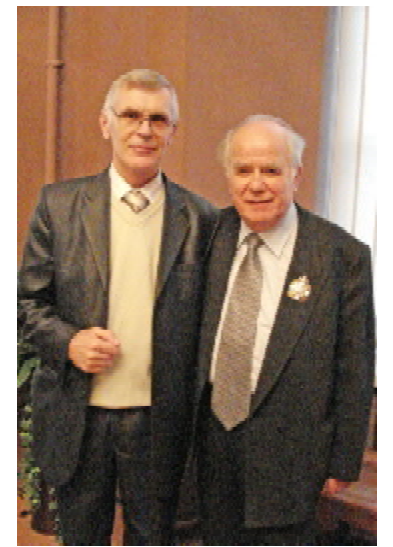
– Намагаюся. Нинішнє покоління студентів особливо диджиталізоване і просторами інтернету вони орієнтуються краще мене, але коли я приходжу на заняття й ми починаємо розмову, то з'ясовується, що про деякі речі зі сфер медицини, філософії, психології мені теж є що їм розказати. А я останнім часом дуже багато читаю, тож хочу донести їм цю нову інформацію. Втішаюся тим, що недаремно працюю коли бачу в їхніх очах вогник зацікавленості до поданої інформації та до мене... як викладача. Матеріал завжди намагаюся подавати крізь призму гумору, щоб легше сприймалося. Як лікар профілактичної медицини розумію, коли людина сміється, вона на позитиві, а на цих емоціях можна більше засвоїти інформації та щось залишиться-таки в пам'яті. Коли ж сухо викладати матеріал, то людина може лише кілька хвилин уважно слухати, а тоді поволі перемикається на своє. Жарт, але на відповідну тему, перезаряджає, змушує мозок «відпочити», так легше сприймається лекція. Метод не я вперше вигадав, і він чудово працює. В контексті сказаного із задоволенням запозичую цю практику, коли прослуховую лекції відомих американських науковців з Массачусетського, інших університетів. Дуже приваблюють лекції професора

Стенфордського університету Роберта Сапольські, він уміє заінтригувати слухача, в нього такий іскрометний гумор. Це зразок хорошого лектора.

Спілкуючись зі студентами, завжди вважаю за потрібне прищеплювати їм, окрім професійних знань, відповідний світогляд, без якого не можливі справжній лікар. В розмовах застерігаю: знання – ключ, який здатний відчиняти багато замків, але найкраще годиться до скриньки Пандори. Знання, посіяні в морально брудний та недолугий ґрунт людського розуму, мають властивість давати небезпечні сходи. Тому часто ведемо розмови на предмет суспільної моралі, лікарської етики. Особливо цікаво з випускниками. Це вже дорослі люди й вони усвідомлюють, яке життя не просте та як важливо вибрати в ньому правильні орієнтири. У нас бувають цікаві диспути, які доходять до цікавих висновків.

«ПЕРШИМ ВЧИТЕЛЕМ ПО ЖИТТІ ВВАЖАЮ БАТЬКА»

– Своім першим вчителем по житті вважаю свого батька, лю-

Професор Микола КАШУБА з академіком Юрієм КУНДІЄВИМ

дину, яка пройшла через неймовірні життєві труднощі (голод, війна, поранення, полон, смертний вирок за перебування в полоні, замінений на штрафну роту, знову поранення, каліцтво в автокатастрофі вже у мирний час). Маючи неповну середню освіту, він був дуже мудрою людиною по життю та прекрасним фахівцем у своїй професії. Не маючи належної освіти, став винахідником і раціоналізатором. Своїми золотими руками він утілює у практику мій власний винахід, який і послужив відправною точкою для подальших наукових досліджень.

– Як вам вдалося познайомитися, а потім ще й стати учнем академіка Юрія Кундієва?

Ми починаємо розуміти цінність людського життя тоді, коли, на жаль, вже багато втрачено. Якість життя – це така дуже мінлива філософська субстанція, в якій безліч граней. І одна з них означає, якщо людина хоче мати гарну якість життя, вона повинна за це заплатити. З іншого боку, це зовсім не означає, що надмірна обережність та ошадливість призведуть до найкращого результату. Істина, як завжди, в почутті міри. За відсутності почуття міри є лише один спосіб розрахунку – здоров'я. За гроші, отримані ціною втрати здоров'я, здоров'я не купиш. Ось до чого призводить інфляція... істинних цінностей. Людина повинна розуміти, в цьому світі найкоротшою є мить довжиною у життя. І розпорошувати життя на дрібниці не варто.

«ЗІ СТУДЕНТАМИ НАМАГАЮСЯ БУТИ ВІДВЕРТИМ»

Переможний фініш Миколи КАШУБИ на міжнародних студентських змаганнях (1973 р.)

«ЖИТТЯ – ЦЕ ЗАХОПЛИВА ПОДОРОЖ ДОВЖИНОЮ У МИТЬ»

– Також випадково. Розпочалося все з часів, коли я працював ще у відділі гігієни праці Кременецької санепідстанції. Якось у Київському інституті гігієни праці (тепер це інститут медицини праці імені Ю.І. Кундієва) відбувалася науково-практична конференція молодих учених, запрошення на яку розіслали в усі обласні санстанції, зокрема й у Тернопільську. Бажаючих їхати не знайшлося. І тоді керівництво згадало, що я аматорськи займаюся дослідженням захворюваності робітників і запропонувало мені поїхати. Коли зрозумів, що потрапив у середовище досвідчених науковців, то розгубився й навіть пошкодував, що приїхав. Але директор інституту Юрій Кундієв мене підбадьорив, а після мого виступу дав йому схвальну оцінку. На цьому, мабуть, моя наукова кар'єра й закінчилася б, якби не черговий випадок. Під час обідньої перерви, мабуть, доля так розпорядилася, потрапив за один стіл з організаторкою конфе-

Професор Микола КАШУБА (сидить другий ліворуч) з колективом кафедри (2014 р.)

учителя, керівника Юрія Ілліча. Попри значну зайнятість, він знаходив час, коли я приїжджав до нього у Київ. А згодом став науковим керівником моєї кандидатської й докторської дисертації та на все життя – щирим другом і пора-

дкликали б, а тут – звістка про призначення на посаду завідувача. Я ж до цієї посади себе не готував! Але багато допоміг мій попередник – професор Володимир Кондратюк. У нас склалися чудові стосунки, ми розуміли один одного та працювали в унісон, нас об'єднувала спільна мета. Взагалі ж мені дуже пощастило з колегами. Доля подарувала можливість працювати з відомим вченим, професором, академіком НАМН України Михайлом Андрейчиним у часи, коли він керував науковим відділом, а я очолював під його керівництвом відділ наукової медичної інформації. Тоді мало хто володів комп'ютерними технологіями, а я вже непогано орієнтувався, відтак мені доручили цю ділянку роботи. Пізніше знайшлися інші спільні точки дотику, коли ми працювали у суто науковій царині.

– Чим нині живе кафедра, яку очолюєте, чого вдалося досягнути, а що в планах?

– Найбільше пишаюся тим, що вдалося згуртувати колектив, у нас дружні корпоративні стосунки, де кожен пише свою наукову сторінку. До слова, всі викладачі кафедри мають вчений ступінь і я вважаю це од-

ним з наших спільних досягнень. Щороку працюємо над своїм розділом міжкафедральної наукової теми, до якої долучається кожен член колективу. Наразі готуємося до міжнародної науково-практичної конференції «Довкілля і здоров'я», яку щорічно організуємо у співтоваристві з кафедрою фізіології ТНМУ.

Пригадую часи, коли я щойно прийшов на кафедру, а там обладнання – це з п'ятдесятих років минулого століття й виглядало суцільним анахронізмом на тлі лабораторного обладнання санепідстанції. Тому останніми роками завдяки ректору Михайлові Корді вдалося кардинально оновити наше лабораторне інструментальне обладнання, закупили достатньо електронних сучасних приладів, які дозволяють моніторити природне середовище, здоров'я людини та інші показники. А ще – ми єдина кафедра, де функціонує кабінет комп'ютерних технологій, в якому студенти шостого курсу мають можливість під керівництвом викладачів готуватися до проходження іспиту «Крок-2». На цьому іспиті нашу дисципліну складають найкраще – ось вам і результат.

– Ніколи не шкодували, що з усіх медичних спеціальностей обрали саме профілактичний напрямок?

– Моя нинішня діяльність приносить велике задоволення. Якщо б у мене була можливість самому обирати свій шлях, то я не певен, що він був би кращий від того, що мені подарувала Доля. Прожив я дуже непросте життя, мені інколи здається їх було навіть два. Я не дуже вірю в те, що хтось нами зверху керує, але на собі відчув, що обставини керують нами краще, ніж ми самі можемо придумати. Наше завдання – знайти й відчути свою течію в цій річці, яку тобі приготувало життя, та міцно тримати весла та розгортати вітрила в потрібному напрямку. Отож у моєму житті мене все влаштовує.

– Мовити про речі глобаль-

ного виміру, пропустивши їх через власні відчуття, – особливий дар і ним ви володієте сповна. Цитати з вашої книги «Думи мої...» водночас короткі, але такі єсні. Що нового з'явилося у вашому творчому доробку?

– Днями вийшла книжка з назвою «Я так думаю...», готується до видання поетичний збірник. Працюю та сподіваюся до кінця року написати монографію «Біологічний вік».

«СПІЛКУВАННЯ З ДІТЬМИ, ВНУКАМИ ДАРУЄ ЗАРЯД ЕМОЦІЙ»

– Праця науковця, письменника вимагає великих затрат душевних і фізичних сил? Що допомагає перезавантажитися?

– Гарна книга, природа. На відпочинок їду до Кременця, там у мене власний будинок, який звів практично своїми руками, великий сад з екзотичними рослинами та гарна бібліотека, в якій майже п'ять тисяч книг. У моїй бібліотеці багато філософських творів й я обов'язково дві-три книги за літо прочитую. Серед улюблених: Арістотель, Демокрит, Платон, Френсіс Бекон, Шопенгауер.. В молоді роки я професійно займався спортом, об'їздив чимало країн, і хоча втратив здоров'я, але це був такий каскад вражень, емоцій, що в жодній кав'ярні не купиш. Наразі двічі на тиждень відвідую басейн, граю в теніс та отримую задоволення.

– Що може подарувати вам емоцію?

– Спілкування з дітьми, внуками. Донька Вікторія – кандидат економічних наук, викладає у Польщі економіку. Іринка, моя онука, – майбутня дизайнерка. Син Олексій – фізик-теоретик. Мешкає із сім'єю в Німеччині. Вдвох з дружиною виховують двійнят – Миколу та Єву. Не уявляю себе без них, їхні маленькі успіхи тішать моє серце, наповнюють життя гармонією та змістом.

– Чи є у вас правило, якого дотримуетесь по житті?

– Життя настільки розмаїте та не передбачене, що одним правилом не обійтись. Але, на мій погляд, найважливіше правило – це мати у всьому почуття міри. Воно мало б бути обов'язковою нормою життя кожної людини. Це зробило б світ таким, про який мріяли філософи-утопісти. Якщо ж мовити про більш приземлені речі, я б сказав, що найважливіше для людини бути потрібним іншим. Я це зрозумів на прикладі свого батька. Коли він помер, ще довгий час до його дому приходили люди, шукаючи його порад і допомоги. Людина, яка непотрібна нікому, непотрібна й собі. Вона не живе, вона існує. Очевидно, саме тому понад усе люблю онуків, бо більш за все потрібен їм... а вони мені! Завдяки їм живу та хочеться жити.

Лариса ЛУКАЩУК

Микола КАШУБА у власному ботанічному саду з онуками

ренції та ученицею академіка Кундієва А.М. Нагорною, тепер вона член-кореспондент НАМН. Побачивши моє бажання займатися наукою, вона порадила не соромитися, підійти до Юрія Ілліча та розказати про своє бажання. Академік виявився напрочуд простою та доброзичливою людиною. Поцікавився моїми скромними можливостями і порекомендував зайнятися дослідженнями стану професійних захворювань органів дихання на Кременецькій фабриці «Ватин». «Ти рік працюєш, а тоді зі своїми дослідженнями приїдеш до мене», – як сьогодні пам'ятаю його слова, які можна було тоді порізно сприйняти. Для мене це був шанс і я використав його сповна, бо мав мету й цій людині повірив.

Не легко було в умовах практичної роботи в райцентрі знайти можливості для проведення наукових досліджень. Мабуть, якби не спортивний характер, результат був би незначний. Велику роль відіграло ставлення до мене мого

ніком. Він був великим вченим, учителем не лише в професійному, а філософському сенсі, людяним, інтелігентним. І таких щасливих зустрічей у мене було чимало.

Оглядаючись назад, на прожиті роки, розумію, що завдячую багато в чому їх величності випадкам, ланцюжок яких, на мій погляд, не був випадковим.

– Як у вас склалися стосунки з колегами? Ви багатолітній очільник кафедри загальної гігієни та екології. Це був шлях, до якого прагнули, чи випадок?

– Завідувачем кафедри став волею випадку. На наукову стежку я ступив у Кременецькій райсанепідстанції, а 2000 року в тоді ще Тернопільській медичній академії розпочався мій науково-педагогічний шлях. Завідувачем став через чотири роки. Призначили дуже несподівано, принаймні для мене. Якось повертаюся з чергової відпустки додому, а мені телефонують з ректорату. Гадаю, напевне, щось трапилось, бо ж з відпустки просто так не

Турне Миколи КАШУБИ Францією із сином (2011 р.)

ВИДАТНИЙ УЧЕНИЙ, ГРОМАДСЬКИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ ДІЯЧ

ДО 170-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ІВАНА ГОРБАЧЕВСЬКОГО

Львові, академіком Української академії наук у Києві, номінувався на Нобелівську премію (1911 р.). Наукова спільнота та широка громадськість урочисто відзначали ювілейні дати Івана Горбачевського, вшановуючи вченого, який, за словами професора Дмитра Антоновича, «не обмежував своїх наукових інтересів до місцевих питань, тільки свої великі духовні здібності присвятив питанням світової науки і завів українську наукову працю до світового орелу... У світовому колі видатних учених віднині не бракує імені українського вченого і патріота... Побіч світового значення здобутків Горбачевського в обсязі медичної хімії – національне значення Горбачевського, – що живив українську науку із провінціальності на широкий світ вселюдської науки».

На жаль, останні дні земного життя видатного вченого були затьмарені німецькою окупацією Чехословаччини, тому його смерть 24 травня 1942 року та похорон 28 травня пройшли в атмосфері тиші й тривоги. Похований Іван Якович Горбачевський біля дружини на малому цвинтарі Святого Матея у

(Закінчення. Поч. у №6)

Останні десятиліття життя Івана Горбачевського тісно пов'язані з Українським вільним університетом, ректором якого він обирався п'ять разів (третім ректором – 1923 р., а потім – 1931, 1932, 1933, 1934 рр.), і товариством «Музей визвольної боротьби України».

Ще в одному з перших меморандумів керівництва університету до земляків від 24 вересня 1921 року підкреслювалося, що «УВУ постановив собі за провідну ідею і перший обов'язок служити потребам рідного краю і рідного народу», «сам факт існування Українського вільного університету в Празі підсилить престиж народу перед чужинцями і є наглядною маніфестацією культурної самостійності і суверенності нашої нації... Він має підготовляти нашу молодь до діяльності серед рідного народу, у своїх інституціях та майбутніх урядах... Український вільний університет має зорганізувати наукову працю та давати можливість нашим професорам, доцентам і іншим вченим, які опинилися за кордоном, продовжувати свою фахову працю. Одним з найважливіших завдань УВУ є приготувати нові наукові сили для наших університетів». Ці слова стали правдивим орієнтиром для Івана Горбачевського.

На посаді ректора університету він проявив себе як умілий ад-

безпечити навчальний процес, розвивати та постійно поповнювати університетську бібліотеку (часто жертвуючи на це власні кошти). На початку 1930-х років саме Іван Горбачевський, по суті, врятував УВУ як навчальний заклад, вирішивши питання дофінансування навчального процесу. Задля цього він чи не єдиний раз використав особисті дружні стосунки з чинним президентом Томашем-Гаррігом Масаріком, до якого, як зазначав відомий чеський письменник Карел Чапек, маючи особистий дозвіл, міг приходити без попереднього запису.

Іван Горбачевський був членом Українського академічного комітету, заснованого наприкінці 1925 року для налагодження зв'язків із закордонними вченими та науковими організаціями для надання допомоги українським науковцям-емігрантам. Перебуваючи на посаді ректора УВУ, він очолював комітет, обстоюючи потребу консолідації українських наукових сил. Так, з ініціативи І. Горбачевського та за його безпосередньої участі й підтримки Українського академічного комітету було організовано та проведено перший український науковий з'їзд (1926 р.), а 1932 року – другий український науковий з'їзд, які засвідчили значні здобутки української науки часів еміграції та мали широку підтримку серед громадськості та в європейських наукових колах.

Іван Горбачевський – один з ініціаторів створення та багатолітній незмінний голова правління (управи) товариства «Музей визвольної боротьби України» (1925-1934 рр.), метою якого визначено «зібрання й збереження матеріальних пам'яток, документів, архівів, словом, усіх предметів, що безпосередньо або посередньо зв'язані з виз-

Портрет Івана Горбачевського, що виставлений в експозиції музею-садиби академіка у с. Зарубинці

вольною боротьбою України, особливо з подіями світової війни, революції та національної війни за незалежність України». Урочисте відкриття музею відбулося 27 жовтня 1930 року. На цей час його фонди налічували кілька сотень тисяч експонатів, що дало змогу створити низку відділів (військовий, табір-ного життя, політично-дипломатичний, еміграційний, академічної праці й студентського життя за кордоном, театральномистецький, музичний, січового руху, видавництва, періодики тощо).

Іван Горбачевський був одним з організаторів і головою Комітету оборони Карпатської України, що сформувався для підтримки Карпато-Української держави, проголошеної 1939 року. За досить короткий проміжок часу було зібрано 150 тисяч крон, закуплено військові мундири для карпатської «Січі», а решта коштів передано військовій команді.

Хоч громадська та адміністративно-організаційна робота потребували багато сил і часу, Іван Горбачевський був і залишався передусім педагогом і науковцем. В Українському вільному університеті вчений читав лекції з органічної, неорганічної, загальної та фізіологічної хімії, хімії металів і хімії циклічних сполук, а також вів лабораторні заняття. Водночас він викладав в Українській господарській академії органічну хімію, а в Українському вищому педагогічному інституті ім. М. Драгоманова – неорганічну хімію. Виховавши кілька поколінь чеських науковців, Гор-

бачевський щиро зацікавився дослідниками-земляками. Так, на другому українському науковому з'їзді він виступив з повідомленням про результати експериментальних досліджень, які проводили під його керівництвом науковці М. Нездійминога, М. Потійчук та А. Павлюк.

Видатним теоретичним і практичним здобутком української науки були підручники «Неорганічна хімія» та «Органічна хімія», які написав Іван Горбачевський упродовж 1921-1923 рр. «щоби вдовольнити бажання слухачів і тому, що потреба більшого підручника в українській мові відчувалася вже віддавна». Другий з них – «Органічна хімія» (вид. 1924 р.) – засвідчив пильну роботу вченого в царині української хімічної термінології, започатковану публікаціями 1901 року та його одностайну позицію в цьому питанні: І. Горбачевський вважав, що, крім народної, треба використовувати міжнародну термінологію, аби полегшити українським хімікам сприймати та засвоювати здобутки світової науки. Цій проблемі присвячена остання велика наукова праця «Теперішній стан української номенклатури неорганічної хімії» (1941 р.), яка була опублікована у серії матеріалів з українознавства, яку заснував

Іван Горбачевський (у центрі) з молодшою донькою Марією (Асеєю) на відпочинку (1933 р.)

Український науковий інститут у Берліні.

Вагомі наукові здобутки Івана Горбачевського, його громадсько-суспільну діяльність гідно оцінили сучасники ще за життя вченого: він був членом Вільнюського медичного товариства, Краківського лікарського товариства, Товариства «Січ» у Відні, Товариства хімічного промислу в Чехії, Королівського чеського наукового товариства, надзвичайним членом Українського наукового інституту в Берліні, дійсним членом Наукового товариства ім. Шевченка у

Шарці (тепер це майже центр Праги), у самому серці чеської землі – і так далеко від розлогих подільських просторів, де в маленькому селі Зарубинці стоїть найдорожча та така мила його серцю оселя – батьківська хата, де зараз розташований музей нашого видатного земляка – геніального вченого й щирого українського патріота.

Михайло КОРДА,
ректор ТНМУ
ім. Івана Горбачевського,
професор

Іван Горбачевський з Дмитром Антоновичем, ректором Українського вільного університету

міністратор, який у складних умовах емігрантського життя зумів зберегти кадри старшого покоління українських учених, постійно турбуючись про їхнє матеріальне становище, виростити й сформувати їх гідних наступників, за-

ОЛЬГА ТАТАРИН: «МІЙ НАПРЯМОК ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ТЕРАПІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ» ВДАЛО ГОДИТЬСЯ ДЛЯ СПОРТУ»

Студентка першого курсу медичного факультету Ольга Татарин стала переможницею конкурсу «Кращий студент 2023 року ТНМУ» в номінації «За вагомі досягнення у спорті». Вона посіла друге місце в багатоборстві та третє – у фіналах на вільних вправах на розряд майстра спорту зі спортивної гімнастики на відкритому чемпіонаті Тернопільської області, четверте – на відкритому чемпіонаті України (м. Кропивницький), 2023 року також отримала розряд майстра спорту України.

– Ольго, як ви сприйняли нагороду «Студент 2023 року ТНМУ»? Що вона для вас означає?

– Зізнаюся, дуже здивувалася, адже для мене ця нагорода була неочікуваною. У свій перший рік навчання у вищому навчальному закладі я змогла стати найкращою студенткою Тернопільського національного медичного університету! Ця нагорода для мене є стимулом продовжувати розвиватися й надалі. Без зусиль і прагнень, а також, на жаль, перешкод, нагороди не дістаються.

– Як у вашому житті з'явилася гімнастика?

– Гімнастика важлива для мене, бо спорт допомагає підтримувати фізичне та психологічне здоров'я. У моєму житті вона з'явилася ще в ранньому дитинстві, коли мені було три роки, завдяки моїй старшій сестрі Наталі. Вона займалася гімнастикою, я приєдналася до неї. Спочатку просто заради забави. Коли я займалася, то часто спостерігала за старшими дівчатами й, зрештою, зрозуміла, що хотіла б також спробувати себе в цьому спорті й надалі тренуватися. Відтоді гімнастика стала важливою частиною мого життя, допомагаючи мені не лише в підтримці здоров'я, але й у розвитку дисципліни, витривалості та відповідальності.

– Які досягнення для вас найважливіші та чого ще прагнете досягти? Яка найвища ваша мета чи мрія, пов'язана з гімнастикою?

– Для мене найважливіше досягнення – це особисте зростання. Беззаперечно, ще розвиток, перемога над собою. Щодо гімнастики моя мрія – це вдосконалення своїх навичок і можливість виступати на різних змаганнях. Оскільки нещодавно отримала розряд майстра спорту України зі спортивної

гімнастики, то найвища моя спортивна мета наразі – ще більше вдосконалення техніки й навичок.

– Якщо трапляються такі моменти – чи у спорті, чи в навчанні, чи взагалі у житті, коли все начебто йде шкереберть, як мотивуєте себе, щоб зібратися та працювати далі?

– Коли стикаюся з викликами або перешкодами, намагаюся зосередитися на своїй меті. Іноді мене мотивують власні успіхи й досягнення, тобто я озирюся назад та усвідомлюю, що в мене вже були схожі складні ситуації, але вони мене не зламали, навпаки – допомогли підвищити планку. Та здебільшого я надихаюся досягненнями інших людей, які переконують мене, що все можливо, якщо є наполегливість та віра у власні сили. Важливо також дозволити собі помилятися та вчитися на власних помилках. Тоді замість відчуття розпачу або безпорадності можна знайти розв'язання певних проблем. Іноді ж просто потрібно зупинитися, щоб відновити енергію та подивитися на проблему з іншого боку, а потім знову братися за роботу.

– Ваш графік, мабуть, розписаний щохвилино? Чи не важко постійно перебувати в такому режимі?

– Так, інколи буває важко, адже завжди потрібно бути в тонусі та відкритою до нових можливостей й пропозицій. Та я розумію, що від цього залежить моє майбутнє, а також результати як у навчанні, так і у спорті.

– Гімнастка та лікарка – як поєднати ці дві іпостасі? Який медичний напрямок, на ваш погляд, найкраще доповнюватиме ваше захоплення спортом?

– Гадаю, гімнастика та медицина легко поєднуються, тому що у спорті, на жаль, може виникнути багато травм – як під час тренування, так і на змаганнях, тож при цьому доцільно швидко та якісно надати допомогу. Мій напрямок за спеціальністю «Терапія та реабілітація» вдало годиться для спорту. У майбутньому завдяки цій спеціальності, допомагаючи спортсменам, я й надалі буду пов'язана зі спортом. Вважаю, великою перевагою є те, що я зможу їх краще розуміти, адже сама маю чималий досвід у спорті.

– Чому вирішили пов'язати власне життя з медициною? Розкажіть про свій «достудентський» час.

– Я – тернополянка. Навчалася в Українській гімназії імені

Івана Франка. У моїй родині небагато медиків, але саме вони допомогли мені у виборі професії, а найбільше – Володимир Качмарський, мій дитячий лікар. Остаточо ж вибір я зробила в одинадцятому класі, коли потрібно було вже серйозно вирішити, куди вступати.

Підштовхнули мене до вибору професії також одні змагання – чемпіонат України, що відбувався в Кропивницькому, на який команда з Києва приїхала з власним лікарем-реабілітологом. Я побачила, як він надає допомогу спортсменам, полегшує напруженість м'язів. Це дуже важливо, адже, як правило, спортсмени тренуються досить тривалий час із самого дитинства. М'язи з часом стають затисненими і менш еластични-

ми. Лікар розминав спортсменам м'язи перед змаганнями, мені було дуже цікаво спостерігати. Я цим надихнулася, оскільки в Тернополі, на мій погляд, мало лікарів, пов'язаних зі спортом. Більшість реабілітологів спрямовані на лікування дорослих і дітей з вродженими патологіями, різними захворюваннями. Але й для спортсменів це дуже важливо. Потрібно, щоб кожна команда, як і в гімнастиці, так і в інших видах спорту, мала такого лікаря. Насправді професійним спортсменам дуже важко відновлюватися, адже вони тренуються щодня.

Батьки в мене не пов'язані з медициною: мама Галина – вчителька, тато Олег – військовий. Утім, вони завжди підтримують мене в усіх починаннях. Своїм вибором, можна сказати, я їх здивувала. Але вони поставилися до нього позитивно та з розумінням, особливо тато як військовий, адже військовим також дуже потрібна реабілітація, особливо тепер.

– Як вам вдається поєднувати навчання та тренування?

– Якщо хочеш стати кваліфікованим реабілітологом, повинен із самого початку багато

часу приділяти навчанню. Втім, і тренування я не покинула, тому періодично тренуюся та вдосконалюю свої вміння. Вдається балансувати.

– Узагалі – навчатися в медичному виші вам важко?

– Гадаю, важко, але намагаюся до цього пристосуватися, якнайоптимальніше поєднуючи навчання та відпочинок. Звісно, в нас є великий обсяг інформації, яку потрібно вивчити. Складність матеріалу буває різною: щось запам'ятовується краще та швидше, а на щось доводиться витратити більше часу. Потрібно бути наполегливим і поставити перед собою мету, тоді все точно вдасться, адже до кожного успіху стоїть великий та плідний шлях, на якому треба робити маленькі кроки.

– Що вас найбільше вразило в ТНМУ, коли щойно вступили?

– Я вагалася у виборі між Тернопільським і Львівським медичними університетами. Обрала ТНМУ, адже через війну батьки мені запропонували, щоб я все-таки залишилася в рідному місті: так і мені безпечніше, і щоб вони зайвий раз не хвилювалися. Найбільше мене вразив підхід до навчання: впродовж заняття ми можемо зробити і тестове завдання, і обговорити певні питання, і виконати важливу роботу. Багато матеріалу дають також на самовивчення. Мені таке навчання дуже імпронує, адже, шукаючи та опрацьовуючи матеріал самостійно, більше запам'ятовуєш та вже з глибшим розумінням теми приходиш на заняття.

– Ви вже, можна сказати, на фінішній прямій першого курсу, а які поради дали б тим, хто лише планує вступати до ТНМУ?

– Насамперед варто усвідомлювати, що лікар – це велика відповідальність, тож потрібно бути на сто відсотків упевненим у своєму професійному виборі, адже в майбутньому вам доведеться не лише допомагати й лікувати, а інколи навіть і ряту-

вати життя дорослих та дітей. Тому це повинно бути дуже зважене рішення. Які ще поради? Багато уваги приділяти навчанню, завчасу готуватися до сесії. Дуже важливе, безперечно, й дружнє спілкування в групі.

– На ваш погляд, якій людині не варто обирати цю професію?

– Гадаю, що немає такої професії, яку людина не може опанувати. Все залежить від того, як вона налаштована. Якщо, скажімо, вже вступила на цю спеціальність і обрала медичний виш, то усвідомлює, який крок зробила. У медицині найголовніше бути відповідальним, адже не завжди є можливість виправити помилку, а деякі помилки взагалі можуть стати фатальними. Має бути також віра у себе, у власні професійні сили, що дозволить приймати правильні рішення. Сформувані ж цю віру можна лише завдяки старанному безперервному навчанню, що у медиків, як відомо, триває все життя.

– Як вплинула на вас війна?

– Однозначно, війна внесла свої корективи: я подорослішала, стала більше цінувати життя та людей, які були та є зі мною поруч. Чітко також усвідомила, що те, чого прагнеш, потрібно робити зараз, а не відкладати на майбутнє.

– Де черпаєте сили, позитив у складні моменти?

– У непрості моменти намагаюся бути зі своїми рідними та друзями, які можуть мене підтримати, допомогти, які вірять у мене. Біля цих людей знаходжу силу, щоб рухатися далі та не здаватися, а найголовніше – наповнююся енергією на нові звернення.

– Якщо з'являється вільна хвилинка, чому її присвячуєте?

– Зазвичай, як і більшість молодих людей, я полюбляю дивитися фільми, посидіти, як-то кажуть, у телефоні, провести час з друзями, не забуваю й про книжки.

– Якщо уявно перенестися у майбутнє через років 10-15, якою ви там себе бачите?

– Це дуже непросте питання, адже у нашій країні війна, тож не знаєш, що на тебе чекатиме наступного дня. Втім, якщо все ж таки спробувати зазирнути у майбутнє, то я хотіла б стати висококваліфікованою лікаркою та допомагати військовим у реабілітації та поверненні їх до повноцінного життя. Допомогти також спортсменам з реабілітацією після спортивних травм. Сподіваюся, все у нас буде добре й я продовжуватиму свій шлях в Україні.

**Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА
Світлина
Миколи ВАСИЛЕЧКА**

ФУНКЦІОНУВАННЯ КАБІNETІВ ДОКЛІНІЧНОЇ ПРАКТИКИ ТА АСИСТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ – ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ

Тернопільський національний медичний університет імені Івана Горбачевського є одним з представників п'яти партнерських вищих навчальних закладів України, які залучені до проєкту «Покращення реабілітаційних послуг у системі охорони здоров'я», який втілює Momentum Wheels for Humanity та JSI Research & Training Institute Inc. за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

Від ТНМУ менеджером проєкту є завідувачка кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання, професорка Дарія Попович. У рамках проєкту «Покращення реабілітаційних послуг у системі охорони здоров'я», який втілює Momentum Wheels for Humanity та JSI Research & Training Institute Inc. за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) на кафедрі фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання створили та діє кабінет доклінічної практики.

Кабінет доклінічної практики передбачає забезпечення теоретично-практичної частини навчального процесу в підго-

Проведення практичних занять у кабінеті доклінічної практики на кафедрі. На передньому плані світлини – завідувачка кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання, професорка Дарія ПОПОВИЧ

бами реабілітації, зокрема практикувати добір, налаштування та навчання користування ними на прикладі віртуального пацієнта (віртуальний пацієнт-здобувач вищої освіти).

Практичні заняття в кабінеті доклінічної практики для здобувачів вищої освіти проводять на кафедрі здебільшого доцентка кафедри Валентина Бондарчук та асистент, фізичний терапевт Андрій Гавриленко, які пройшли тренінг для фахівців з реабілітації «Навчання допоміжним засобам (TAP)»/«Training in Assistive Products (TAP)» за підтримки Momentum Wheels for Humanity та JSI Research & Training Institute Inc. за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та передають свій досвід майбутнім фізичним терапевтам.

Отримані знання та навички під час практичних занять у кабінеті доклінічної практики дають можливість здобувачам вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Фізична терапія» сформувати програму втручання, яку можна згодом об'єктивно оцінити за допомогою клінічних інструментів оцінювання й тим самим підтвердити ефективність та результати свого втручання.

Ідентичний аналог кабінету доклінічної практики – кабінет асистивних технологій, який створили на базі Тернопільської обласної клінічної психоневрологічної лікарні з більш широким спектром ДЗР, ніж у кабінеті доклінічної практики в ТНМУ.

Цей заклад є філією й клінічною базою для кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання ТНМУ імені Івана Горбачевського, в рамках вищезазначеного проєкту. Кабінет асистивних техно-

логій є структурною одиницею реабілітаційного закладу, відділення, підрозділу, в якому здійснюється добір, налаштування, виготовлення та навчання користуванню технічними й іншими засобами реабілітації.

На базі Тернопільської обласної клінічної психоневрологічної лікарні здобувачі вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти мають змогу проходити «Клінічну практику з фізичної терапії при травмах і порушеннях діяльності опорно-рухового апарату» під супервізією фізичних терапевтів мультидисциплінарної реабілітаційної команди в лікувальному закладі, відповідно до Стандарту вищої освіти зі спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія для другого (магістерського) рівня вищої (за №791 від 05.09.2022 р.).

Отже, реалізація потенціалу цих кабінетів наразі виглядає таким чином: здобувач вищої освіти під час засвоєння теоретичної складової навчального матеріалу в процесі вивчення відповідних навчальних дисциплін зможе практично засвоїти основні клінічні навички обстеження, планування, втручання та контролю за використанням цього обладнання кабінету та симуляційного (віртуального) пацієнта.

Після вивчення профільних

дисциплін в аудиторних умовах здобувач вищої освіти закріпить свої знання в процесі проходження практики на клінічній базі лікувальної установи, де матиме змогу застосувати набуті знання та навички в клініці з реальними пацієнтами й під супервізією досвідчених фізичних терапевтів. Згодом фізичний терапевт (супервізор) проведе оцінку практичних навичок майбутнього фахівця та внесе її в щоденник з проходження клінічної практики. Після завершення клінічної практики здобувач вищої освіти складатиме об'єктивний структурований клінічний іспит (ОСКІ) у симуляційному центрі ТНМУ, де його оцінюватимуть викладачі профільної кафедри, беручи до уваги оцінку супервізора. Таким чи-

необхідними допоміжними засобами реабілітації осіб і здатні поєднати забезпечення асистивних технологій з реабілітаційним втручанням.

Відповідно здобувачі вищої освіти освітньо-професійної програми «Фізична терапія» мають змогу формувати необхідні знання, вміння та практичні навички на університетській базі (ТНМУ), після цього закріплювати їх на практиці у клінічній установі (Тернопільська обласна клінічна психоневрологічна лікарня) для втілення чотирикрової моделі забезпечення допоміжними засобами реабілітації. Ця модель передбачає забезпечення пацієнта відповідним допоміжним засобом реабілітації, яка складається з чотирьох мінімально

Під час проведення клінічних практик на базі обласної психоневрологічної лікарні. На передньому плані світлини (зліва направо) – завідувачка кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання, професорка Дарія ПОПОВИЧ і завідувач нейрореабілітаційного відділення Петро СКОБЛЯК

ном, наявність кабінету доклінічної практики в університеті та кабінету асистивних технологій у клініці з усім необхідним обладнанням дасть змогу сформувати якісного та висококваліфікованого майбутнього фахівця з реабілітації.

Усі послуги, пов'язані з асистивними технологіями, повинні надавати відповідно підготовлені фахівці, які є компетентними та мають комплексне розуміння процесу забезпечення

необхідних етапів для ефективного та безпечного забезпечення пацієнта допоміжним засобом реабілітації, а саме: вибір засобу, налаштування засобу, навчання використанню засобом і подальше спостереження за використанням засобу. Отже, здобувачам вищої освіти важливо мати доступ до обладнання та ресурсів, що допоможуть їм набути практичний досвід і розвинути необхідні навички для подальшої професійної діяльності.

Кращі світові практики передбачають і рекомендують дотримання щонайменше чотирьох кроків у процесі забезпечення асистивними технологіями. Це низка кроків, етапів, дій та послуг, які мають чітку структуру й утілюються в певній послідовності для досягнення кінцевої мети – покращення функціонування, незалежності та повернення до активного суспільного життя особи.

Дарія ПОПОВИЧ,
завідувачка кафедри
фізичної терапії, ерготерапії
та фізичного виховання,
професорка

Асистентка кафедри Олена ВАЙДА під час проведення клінічних практик у кабінеті асистивних технологій на базі обласної психоневрологічної лікарні

товці здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Фізична терапія», що дає змогу формувати в здобувачів розуміння компетентностей майбутніх фізичних терапевтів у сфері забезпечення допоміжними засобами реабілітації (ДЗР).

Під час практичних занять у кабінеті доклінічної практики майбутні фізичні терапевти відпрацьовують фахові навички безпечного та ефективного забезпечення допоміжними засо-

Студенти під час практичних занять з використанням технічних засобів (крісла колісні)

З ВІДДАНІСТЮ УЛЮБЛЕНІЙ СПРАВІ ТА БЕЗМЕЖНОЮ ЛЮБОВ'Ю ДО БАТЬКІВЩИНИ

6 квітня виповнилося 100 років ветерану ТНМУ, доцентці Ярославі Михайлівні КОМОРОВСЬКІЙ

Вельмишановна Ярославо Михайлівно! Сердечно вітаємо Вас зі 100-літтям!

Після закінчення Львівського медінституту, 19 років практичної лікарської роботи у стінах Тернопільського медінституту Ви успішно пройшли

понад 17-літній трудовий шлях: спочатку асистента, а останні 15 років – доцентки кафедри нервових хвороб.

Після завершення науково-педагогічної діяльності на кафедрі, незважаючи на поважний вік, Ви ще майже 20 років продовжували реалізовувати свій великий клінічний досвід, працюючи неврологом-консультантом дитячого відділення обласної клінічної психоневрологічної лікарні.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як науковицю, висококваліфіковану клініцистку-невропатологиню, досвідчену педагогиню та виховательку студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваші порядність, інтели-

гентність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Ярославо Михайлівно, доброго здоров'я, бадьорого настрою, невичерпного життєвого оптимізму, людського тепла, душевного спокою, доб-

робу, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довіголіття.

СТО років вже минуло, Як Богом Вам життя дано, Бажаєм здоров'я Вам міцного, Ще й всяких благ до нього! Дай Боже Вам жити і горя не знати,

Щоб СТО ДЕСЯТУ весну із нами стрічати!

Ректорат і профком ТНМУ ім. Івана Горбачевського

Свої сто весен Ярослава Михайлівна прожила з відданістю улюбленій справі та безмежною любов'ю до Батьківщини. Рецепт, за її словами, простий – гарна генетика, рухливий спосіб життя, збалансоване помірне харчування. І головне – не давати мозку спочинку, а читати улюблені книги, сучасну пресу, бути в курсі подій, спілкуватися з однодумцями.

Про своє життя Ярослава Михайлівна написала сама те, що йшло з глибини її душі.

ПРО ДИТИНСТВО

«Я народилася 6 квітня 1924 року в Перемишлі (Надсяння) невдовзі після закінчення Першої світової війни й розпаду Австро-Угорської та російської імперій, коли українцям вкотре не вдалося здобути незалежність. За рішенням Антанти Галичина потрапила під владу відновленої польської держави.

Моє дитинство та юність припали на час великого патріотичного підйому українців Галичини та їхньої боротьби за власні права. Значну роль у цій боротьбі відігравала греко-католицька церква на чолі з митрополитом Андреем Шептицьким. Польська окупація не була такою жорстокою, як більшовицька на Сході України. Партія ендеків (від ND – narodowa demokracja), яка прийшла до влади після смерті Юзефа Пілсудського, хотіла мати державу без меншин, але були в ній і зародки демократії. В Галичині, у містах і селах, працювали українські школи, державні та приватні культурно-освітні товариства – «Просвіта», «Рідна школа», «Сільський господар», Наукове товариство ім. Шевченка, діяли видавництва, в яких виходили газети та журнали, книги українською мовою. Молода Польща була вбогою державою й тому багато її громадян, у тому числі й українців, переважно з малоземельних багатодітних родин, емігрували до США, Канади, Аргентини. Нечисленні українські емігранти, які повірили в комунізм та українську радянську державу й виїхали туди, незабаром після при-

буття були заарештовані й розстріляні або вислані до Сибіру в табори (прикладом є розстріл сім'ї Крушельницьких – батька та трьох синів, які потрапили під «розстріляне відродження»).

візація, арешти і винних, і невинних, боротьба з УПА, повзуча русифікація; під гаслом єдиного советського народу нищилася українська мова, культура, замовчувалася українська істо-

Ярослава КОМОРОВСЬКА

Попри утиски від поляків, ми, українці, також училися від них «як кохас Оjczyzna» (як любити Батьківщину) та орієнтації на прогресивну європейську культуру.

ПРО ЮНІ РОКИ, ФОРМУВАННЯ СВИТОГЛЯДУ ТА СУСПІЛЬНІ ПОДІЇ

«Мій світогляд і характер формувалися в атмосфері свідомої української сім'ї, української школи (імені Маркіяна Шашкевича та української приватної гімназії для дівчат у Перемишлі), але до 1 вересня 1939 року, коли два диктатори, фашистський та комуністичний, напали й розділили Польщу по ріці Сян. Гімназію я закінчила в місті Ярослав (Надсяння) під німецькою окупацією 1942 року. Того ж року вступила на медичний факультет у Львові, який тоді був названий «Medizinische Fachkurse» (медичні фахові курси). Фашистам потрібна була медична служба з поневолених народів, яка б берегла робочу силу для рейху. Викладання проводили місцеві кадри німецькою мовою. Навчання закінчила 1948 року.

Після поразки фашистської Німеччини у Другій світовій війні в Україну повернулася «совітська влада». Як відомо, існувала українська радянська республіка, але повністю залежна від Москви. В Галичині відновилися переслідування, колекти-

рія. Був постійний дефіцит товарів, глевкий хліб. У цій державі тяжко було залишатися українцем, не втративши гідності та поваги до себе».

ПРО НЕВРОЛОГІЧНУ ПРАКТИКУ, ВИКЛАДАННЯ ТА ЖИТТЯ

«З 1948 року якийсь час я працювала у Львові у відділенні дитячої неврології, а також у відділенні туберкульозного менингіту для дітей в «Охматдиті», а з 1950 року – у Львівській клініці нервових хвороб. 1957 року переїхала до Тернополя, куди перевели мого чоловіка Юрія Коморовського у новостворений тут медичний інститут завідувачем кафедри хірургії. Тернопіль тоді був понурим, частково знищеним війною містом, зовсім не таким, як тепер. Так з того часу (й донині) я стала тернополянкою. Спочатку працювала в неврологічному відділенні Тернопільської обласної лікарні. Згодом, після захисту дисертації, отримала посаду асистентки, а потім доцентки кафедри неврології Тернопільського медичного інституту. На пенсію вийшла 1984 року із жалем, бо дуже любила викладацьку роботу та спілкування з молоддю, користувалася авторитетом серед неврологів. Завдяки доброзичливості тодішнього головного лікаря Тернопільської обласної психоневрологічної лікарні Петра Мартинюка влаштувалася на

півокладу консультанткою дитячого психіатричного відділення, де пропрацювала до 2003 року.

ПРО СЬОГОДЕННЯ ТА ВЕЛИКУ ВІЙНУ

«Перебуваючи на пенсії, я не припиняю цікавитися життям нашого вишу, його досягненнями та успіхами. Завдяки газеті «Медична академія» пізнала багатьох його працівників, серед яких художники, поети, письменники. Довідалася, як змінилася молодь в Українській незалежній державі, стала розкутою та патріотичною, бо «в своїй хаті своя й правда, і сила, і воля!» З великою радістю зустріла відновлення Української держави, за яку боролися та помирали багато поколінь її кращих вірних синів і доньок.

Тепер, у глибокій старості, мені ще цікаво почути про нові незвичайні досягнення людської думки, науки та техніки, зокрема, нові медичні візуалізаційні технології, ефективні ліки, пересадку органів та інше.

Дуже непокоїть мене хід повномасштабної кривавої та жорстокої війни, яку веде росія проти України вже 3-й рік та в якій нелюдський режим хоче знищити українську державу й український народ. Глибоко вірю, що перемога в Сором Юрієм Коморовським (1970-ті рр.)

Наші союзники, без яких у цій війні нам не обійтися, зрозуміють повністю, що наш довічний ворог – росія – є загрозою миру всьому світові. Vinceremus!»

ПРО НАЙДОРОЖЧИХ

«З нагоди мого столітнього ювілею хочу поміняти мого покійного чоловіка – професора Юрія Коморовського, з яким ми пройшли разом кризу життя 60 років, – талановитого хірурга, педагога та вченого, людину з добрим серцем, золотими руками, світлим розумом. Тепер, у той час, коли рідні, друзі, приятелі покинули мене назавжди й я стою перед відкритою брамою у засвіти та небуття, зі мною залишається мій внук Роман Коморовський – випускник

і професор Тернопільського медичного університету, якому я дуже вдячна за любов і турботу. Дякую всім, хто пошанував і привітав мене з довіголіттям».

Кажуть, що в житті кожної людини є свій храм і в кожного своя дорога до нього. Не завжди вона рівна, трапляються і вибоїни, і круті схили. Сильні духом витримують усі випробування та з легкістю відчиняють двері, за якими – любов, внутрішній спокій та душевна гармонія.

У ці квітневі сонцесяйні дні Ярослава Михайлівна отримує сердечні вітання. Знайомі, колишні колеги та пацієнти, науковці вітають ювілярку й зичать їй міцного здоров'я, гарного настрою, родинного затишку та благополуччя. До щирих привітань приєднується й колектив газети «Медична академія». Многая літа вам, дорога Ярос-

Ярослава КОМОРОВСЬКА з чоловіком, професором Юрієм КОМОРОВСЬКИМ (1970-ті рр.)

лаво Михайлівно, багато сонячних теплих днів та обов'язково дочекайтеся нашої Перемоги!

Хай літа не спадають листом,
Хай квітують і плодоносять!
Як сади навесні – щедрим цвітом,
І врожаєм рясним – під осінь!
Хай приносять у дім – достаток,
В душу – радість, для серця – спокій!
Дай вам Бог на землі ще багато
Світлих днів і щасливих років!

Підготувала
Лариса ЛУКАЩУК

ЮВІЛЕЙ

7 квітня відзначила ювілейний день народження провідна фахівчиня видавництва «Укрмедкнига» ТНМУ Олександра Павлівна ЛІСОВЕНКО

Вельмишановна Олександро Павлівно!
Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!
Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як висококваліфіковану фахівчиню за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Бажаємо Вам, вельмишановна Олександро Павлівно, миру,

спокою, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення та життєвого оптимізму, на-

снаги, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Зичимо в здоров'ї вік довгий прожити,
Щоб усіх на сторіччя могли запросити,
Щоб у мирному небі Вам сонце всміхалося,
А всі Ваші мрії та плани збувалися!

**Ректорат і профком ТНМУ
ім. Івана Горбачевського**

14 квітня виповнюється 70 років завідувачу кафедри анестезіології та інтенсивної терапії ТНМУ, професору Володимирові Володимировичу ГНАТІВУ

Вельмишановний Володимире Володимировичу!
Сердечно вітаємо Вас з 70-літтям!

Після закінчення Івано-Франківського медінституту, 14 років практичної лікарської роботи та навчання в клінічній ординатурі Харківського інституту післядипломної освіти, захисту кандидатської дисертації у стінах Тернопільського медуніверситету Ви успішно пройшли понад 32-літній трудовий шлях: спочатку асистента, доцента, керівника курсу анестезіології та реаніматології, захистили докторську дисертацію, пра-

цювали професором кафедри шпитальної хірургії, професором кафедри хірургії з анестезіологією № 2, а згодом очоли-

ли кафедру анестезіології та інтенсивної терапії.

Бажаємо Вам, вельмишановний Володимире Володимировичу, мирного неба, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Здоров'я й щастя зичим не на рік,
На все життя бажаєм його щиро.
Щоб радісним і довгим був Ваш вік
З добром, любов'ю, спокоєм і миром.

**Ректорат і профком ТНМУ
ім. Івана Горбачевського**

ЗМАГАННЯ

У ТЕРНОПОЛІ ВІДБУВСЯ Х ЧЕМПІОНАТ УКРАЇНИ З ФУТЗАЛУ СЕРЕД ЛІКАРІВ

X Чемпіонат України з футзалу серед лікарів, який відбувся в Тернополі, – одна з головних подій для медичної футбольної

спільноти та популяризації здорового способу життя. Змагання провели завдяки Українській футбольній асоціації медиків.

На турнірі представили 24 команди з різних регіонів нашої країни та команду студентів-медиків ТНМУ. Понад 300 лікарів різного профілю взяли участь у заході. Наш університет на Чемпіонаті України представляли студенти Владислав Оверчук (ММ-523), Мирон Бойко (ММ-514), Ростислав Флінта (СС-401), Віталій Саніблідзе (ММ-521), Максим Левицький (ММ-511), Іван Маланчук (МТ-201), Тарас Паславський (ММ-516), Ілля Заєць (СС-301), Олександр Федьковський (ММ-102). Зігравши чотири матчі наша команда виграла у команд з Одеси, Харкова та Дніпра, поступившись лише Івано-Франківську.

Під час турніру організували благодійний збір на підтримку лікарів ЗСУ, які зараз на фронті й рятують життя наших захисників.

**Владислав ОВЕРЧУК,
студент, учасник змагань**

Підтримати команду студентів нашого університету прийшла Дарія ПОПОВИЧ, завідувачка кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання, професорка

Відповіді на сканворд, вміщений у № 6 (599), 2024 р.

1. Вимірювач. 2. Івасюк. 3. Лисенко. 4. Курбас. 5. Уран. 6. Бо. 7. Степ. 8. Лука. 9. Кум. 10. По. 11. Ле. 12. Симфонія. 13. Краб. 14. Фірма. 15. Пас. 16. Сі. 17. Крем. 18. Білозір. 19. Баюл. 20. Кеб. 21. Азимут. 22. Арарат. 23. Мир. 24. Тит. 25. Скорик. 26. Лоза. 27. Сокіл. 28. Кара. 29. Горчинський. 30. Образ. 31. Ангіна. 32. «Аркан». 33. Ніагара. 34. Нора. 35. Лід. 36. Лимар. 37. Го. 38. Дичко. 39. Ода. 40. Ра. 41. Спа. 42. Порт. 43. Ка. 44. Дзьоб. 45. Му. 46. Бон. 47. «Крок». 48. Кап. 49. Па. 50. Злотник. 51. Буй. 52. Митра. 53. Жа.

Відповіді у наступному числі газети СКАНВОРД

1. Житл. масив у Тернополі	2. Страва	3. Парк у Тернополі	4.	5. Зародок	6. Солом'яна покривля	7. Французський сир	8. Канава	9. Електр. заряджена частинка	10. Галон	11. Збудував ковчег	12.	13. Вулиця у Тернополі	14.	15. Меблевий виріб	16. Внутр. кора дерева	17. Прапор	18. Кінцівка	19. Мисливська сумка	20. Грецька літера	21. Журналіст. жанр	22. Сотка	23. «Зосталася тільки ... одна»	24. Мінерал, фрукт	25. Городня культура	26. Хім. елемент	27. Папуга	28. Нім. композитор	29. Монгольс. тваринник	30. Інфекц. захворювання	31. «Наша думка, наша ... не вмере, не загине»	32.	33. Бог сонця	34. Герой В. Шекспіра	35. Супутник Юпітера	36. Сховище, установа	37. Бір, діброва	38. Народ з о. Тайвань	39. Повесть М. Коцюбинського	40. Укр. пис. сьменник	41. Аристократ	42.	43. Місто у Франції	44.	45. Ворон	46. Розділовий знак	47. Струний інструмент	48. Монарх	49. Організація націоналістів	50.	51. Столиця Азербайджану	52. Річка в Італії	53. Професіонал
----------------------------	-----------	---------------------	----	------------	-----------------------	---------------------	-----------	-------------------------------	-----------	---------------------	-----	------------------------	-----	--------------------	------------------------	------------	--------------	----------------------	--------------------	---------------------	-----------	---------------------------------	--------------------	----------------------	------------------	------------	---------------------	-------------------------	--------------------------	--	-----	---------------	-----------------------	----------------------	-----------------------	------------------	------------------------	------------------------------	------------------------	----------------	-----	---------------------	-----	-----------	---------------------	------------------------	------------	-------------------------------	-----	--------------------------	--------------------	-----------------